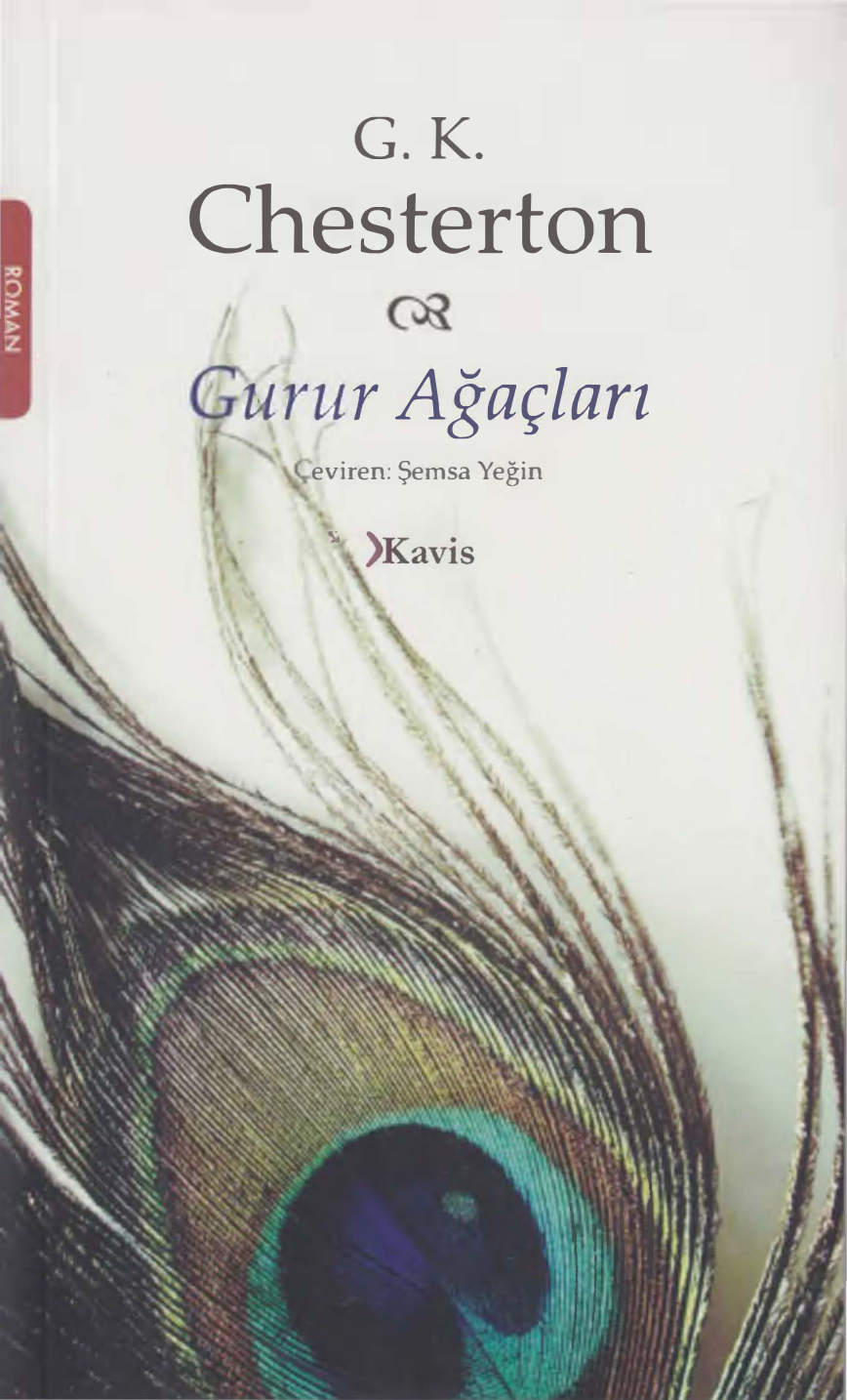
ROMAN

G. K.
Chesterton

Gurur Ağaçları

Çeviren: Şemsa Yeğin

Kavis



G. K.
Chesterton

Gurur Ağaçları

Çeviren
Şemsa Yeğin

Roman

Kavis

Gurur Ağaçları
Kavis Kitap: 033
Dünya Edebiyatı: 15
© Kavis Kitap, 2010
978-605-5730-35-2

1. Basım
Ağustos 2010, İstanbul

Özal Matbaası, 212 565 2599

Kapak Resmi
Kathy McCallum, iStockphoto.com

KAVİS
Yayıncılık, Sinema, TV, Reklam, Organizasyon
ve Bilgisayar Sistemleri San. Tic. Ltd. Şti.
Karadolap Mahallesi, Saya Yokuşu, Çıkrık Sokak, No. 6
34050 Alibeyköy, Eyüp, İstanbul
Telefon-Faks: 212 479 8165
GSM: 532 366 6001
www.kaviskitap. com
kaviskitap@gmail. com

G.K. CHESTERTON, 1874 yılında Londra'da doğdu. Gençlik yıllarında Stevenson'dan çok etkilendiği bilinir. 1936 yılında ölümüne kadar gazetecilik, eleştirmenlik ve yazarlık dışında, din ve dünya sorunları üzerine polemik yazılarıyla da dikkati çekti. Vatandaşı Rudyard Kipling'in sömürgeci tavrını eleştirdi. Yine ünlü yazar ve dostu Bernard Shaw'la girdiği söz düelloları da ünlüdür. Chesterton'ın sıra dışı fikirleri, eserlerinde kendini net olarak göstermiştir. Yine Chesterton'ın eserleri genellikle fantastik ögelerden beslenmiştir. Sanayileşmiş toplumlarda insani değerlerin hızla yitirildiğini vurgulayan Chesterton, ülkesindeki yaygın Protestan inancına karşı Katolikliği seçmişti. Hayattayken de, öldükten sonra da İngiliz edebiyatının en önemli isimlerinden sayıldı. *Apollon'un Gözü*, *Don Kişot'un Dönüşü*, *Bay Perşembe*, *Peder Brown*, *Garip Ticaretler Kulübü*, *Gurur Ağaçları* gibi kitaplarıyla dünya edebiyatının unutulmaz yazarları arasında anılmaktadır.

ŞEMSA YEĞİN, 1960'lı yıllarda gazetelerde gezi izlenimleri yazmaya başlamış, bu yazarlığını uzun süreler kaldığı ve eğitim gördüğü ABD ile Kanada ve Kongo'dan yazdığı yazılarla sürdürmüş, Türkiye'ye döndükten sonra da edebi yapıtlar çevirmeye başlamıştır. Kendisine 1979 yılında Hasan Ali Ediz Edebiyat Çeviri Ödülü verilen Yeğin, Jack London, George Orwell, Maksim Gorki, Howard Fast, Elias Canetti gibi yazarların yapıtlarından başka kadın sorunları ile insanbilim ve ruhbilim alanlarında çevirdiği yetmişi aşkın önemli kitapla da tanınmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi ile yazın dergilerine yazmayı sürdürmektedir. Kadın sorunlarıyla ilgisinin bir uzantısı olarak seramik ile de uğraşmakta ve bazı düşüncelerini çamurla anlatmaya çalışmaktadır.

İÇİNDEKİLER

I. Tavus Kuşu Ağaçlarının Öyküsü, 9
II. Vane Ağa Bahse Giriyor, 31
III. Kuyunun Esrarı, 55
IV. Hakikatin Peşinde, 79

I

Tavus Kuşu Ağaçlarının Öyküsü

Vane Ağa, İngiliz eğitimi almış, İrlanda kökenli bir toprak ağasıydı. Büyük devlet okullarından birinde aldığı İngiliz eğitimi, gençlik çağında zekâsının kusursuz işlemesini ve aynı zamanda olduğu yerde kalmasını sağladı. Ancak ondaki İrlanda genleri, bilinçaltında yaşlı bir kurt olmanın gerektirdiği ciddiyeti bozuyor, bazen de ona yaramaz, cin gibi bir çocuk görünümü veriyordu. Neredeyse kendi istemi dışında onu oyuna getiren müthiş bir sabırsızlığı vardı ve bu onun toplum ve meslek yaşamında gereğinden fazla parlak başarısızlıklara uğramasına neden oldu. Sonuçta, ödün vermenin, uzlaşmanın, özellikle de Hindistan'daki dinlere karşı tarafsız bir tutum izlemenin İngiliz politikasının anahtarı olduğu doğrudur; ancak Vane'in bir cami kapısında çizmesini bir Müslüman'a fırlatması, tarafsızlıktan çok, öfkeli bir umursamazlık olarak algılanmıştı. Gene aynı şekilde bir İngiliz soylusunun, bir Rus Yahudi'siyle kutsal emanetlerle yürüyüş yapan bir Ortodoks cemaati söz konusu olduğunda, ikisinin duygularını da pek anlamayacağı aşikârdır; ne var ki, Vane'in cemaatin Yahudi'yi de saygıdeğer bir tarihsel kutsal emanet olarak taşıyabileceği fikrini, her iki taraf da yanlış anlamıştır. Kısacası Vane Ağa, aptalca davranışlardan uzak biri olmakla övünüyordu, bu da sürekli olarak aptalca şeyler yapması sonucunu doğuruyordu. Dik kafalı olduğunu kanıtlamak için başının üzerinde duruyordu sanki.

Cornish kıyılarındaki bahçesinde, bir ağacın altındaki masada kızıyla birlikte iyi bir kahvaltı yapmıştı. Baharın ormanlara iyice ulaşmamasına ve İngiltere'nin güney ucundaki denizleri ısıtmamasına karşın, kan dolaşımının muhteşem olması için elden geldiğince dışarıda yemek konusunda ısrarcıydı. Gür kızıl saçlı, bahçedeki heykellerden biri gibi ciddi yüzlü güzel kızı, babası kalktığında neredeyse bir heykel kadar kımıltısız oturmasını sürdürdü. Vane, açık renkli takım giysileri, keyfi yerinde bir yüzden geri geri uçuşan beyaz saçlarıyla bıyığı ve elinde tuttuğu geniş kenarlı şapkası ile bahçede dolaştı; kenarları toprak küplerle süslü birkaç taş basamağı indi, küçük ağaçlarla çevrili bir yolu yürüdü, oradan da kayalık tepeleri, tekneyle gelecek konuğunu karşılayacağı deniz kıyısına ulaştıran, dönemeçli yola girdi. Mavi koyda bir yat demir atmıştı bile, Vane Ağa, bir kayığın küçük taş iskeleye yanaştığını gördü.

Ne var ki, alçak yeşil ağaçlarla sarı kumlar arasında yaptığı bu kısa yürüyüşte, dik kafalılığının, herkesin yumuşak başlılık diye adlandırma eğiliminde olduğu Vane'e yabancı bir evreyi harekete geçirdiğini gördü. Efendim, Vane'nin çiftliğinde yaşayan ve ev hizmetinde çalışan Cornish köylüleri saçma sapan düşüncelerden uzak insanlar değildi. Ne yazık ki pek çok batıl inançları vardı; hayaletler, cadılar, Merlin kadar eski geleneklerle Vane Ağa'nın etrafını masalsı bir halkayla çevirmiş bulunuyorlardı. Ancak bu sihirli halkanın bir merkezi vardı: Köylülerin konuşmaları dönüp dolaşıp bir noktada toplanıyordu. Bu, Ağa'yı her zaman, yaptığı kısacık yürüyüşlerde bile çileden çıkarıyor, tüylerini diken diken ediyordu. Yabani otların temizlenmesi konusunda bahçıvanla konuşmak üzere merdiveni inerken durdu;

bahçıvan da Ağa'nın yabani sürgünlerin zararlı olduğu kanısına varmasını onayladığını, meşine dönmüş yanık yüzünün bütün çizgileriyle belli etti.

Var gücüyle toprağı kazarken, "Buradaki bodur ağaçlardan kurtulsaydınız," dedi. "Bunlar varken, hiçbir şey yetişmez."

"Bodur ağaçlar!" dedi Ağa gülerek. "Tavus kuşu ağaçlarına bodur demiyorsun herhalde? Sırım gibi ağaç bunlar, onlarla övünmelisin."

"Yabani bitkiler çok çabuk büyür," dedi bahçıvan. "Kendiniz ektinizse hele, ev kadar olurlar." Sonra ekledi: "Kim ki burçak eker, der Kutsal Kitap'ta, Efendim..."

"Hay senin..." diye sözünü kesti Vane, sonra "Kutsal Kitabı'na" diyecekken, "batıl inançlarına" diye tamamladı tümcesini. Kendisi ateşli bir akılcıydı, ama adamlarına örnek olmak için kiliseye gidiyordu. Bunu kendisi dile getirmezdi ama.

Alt yolda biraz yürüyünce ağaçların altında bir oduncuya, Martin diye birine rastladı; bu adamın da dertli olduğu yüzünden belliydi. O sıralarda kızı, sahil yerleşimlerinde çok görülen bir hastalığa yakalanmıştı, ateşleniyordu. Zaten yufka yürekli bir efendi olan Vane, normalde anlayışlıydı, öfkelenmezdi. Ama bu köylü, kendi trajedisi ile geleneksel yabani ağaçlar saplantısı arasında bağ kurup, bunda ısrar edince, patlayacak gibi oldu.

"Kalkacak durumda olsa, götüreceğim onu buradan," dedi oduncu. "Madem ağaçları kaldıramıyoruz... Baltamı sallayıp hepsini yere indirmek geliyor içimden."

"Seni duyan da ejderhalardan söz ettiğini sanır," dedi Vane.

"Eh, benziyorlar da hani," diye yanıtladı Martin. "Şunlara bakın!"

Oduncu, bahçıvandan daha kaba, daha yabanıl biriydi. Onun yüzü de yanıktı, antik bir parşömene benziyordu ve elli yıl önce moda olan, aslında beş yüz yıl öncesinden ya da daha fazlasından kalma düzgünce şekillendirilmiş sakal ve bıyıkla çevriliydi. Dünyanın seherinde bu sahillere ticaret yapmaya gelen Fenikeliler, diye düşünüyordu insan, mavi siyah saçlarını böyle garip şekillerde taramış, kıvırmış ya da örmüş olsa gerekti. Çünkü Cornwall nasıl İngiltere'nin ücra köşesindeyse, bu yerleşim de Cornwall'ın en ücra köşesindeydi; bir Kelt klanı kadar birbirleriyle hısım, trajik, eşsiz bir ırktı bu. Vane ailesi köydeki ailelerin en eskisiydi gerçi ama klan onlardan da eskiydi. Çünkü İngiltere'nin böyle bölümlerine soylular en son gelenler olmuştur. Bu köylüler, artık nesli tükenmekte, belki de tükenmiş olan bir ırktandı.

İğrenç nesneler, baltasını o yöne sallayan oduncudan birkaç yüz yarda uzaktaydı; yapılan kıyaslama hiç de uygunsuz görünmüyordu. Bir kere güneşin battığı noktalara doğru uzanan o kıyılar, bir günbatımında olabileceği kadar olağanüstü güzellikteydi. Kara parçası, denizin zümrüt yeşili ya da çivit mavisinin içine, yılanların kalıbı çıkarılmışçasına yükseltiler, boynuzlar ve hilaller şeklinde uzanıyordu; aşağıda, dev kurtlar tarafından oyulmuş, açılmış gibi mağaralar ve girinti çıkıntılar vardı. Toprağın bu acımasız mimarisinin üzerinde –deniz büyülerinin her zamanki gibi yakıp şekillerini değiştirdiği– boz renkli ağaçlar, bir duvak gibi asılı duruyordu sanki. Sağ tarafta her biri karikatürlerdeki gibi ince çizgiler şeklinde görünen ağaçlar tek sıra halinde denize inmekteydi. Ağaç dizisinin bittiği yerde sürgünler ve körpe ağaçlar büyük bir kambur oluşturmuş, kıyının çıkıntısında toplanmıştı. Pek çok gözün ve aklın kendili-

ğinden yöneldiği, yani hayaletin göründüğü yer burasıydı.

Bu alçak ve boyları az çok eşit, dolayısıyla düz ağaçlıkta, üç ayrı yerde, köy evlerinin çatıları arasında sivrilmiş bir kilise kulesi ya da dalgalar arasında yanan bir deniz feneri gibi aşağı kısımları çevrelerindeki sık ormana batmış ya da orada kaybolmuş üç ağaç, göklere uzanmaktaydı. Bu ağaç uzantılarında garip bir güney havası vardı, Britanya'nın ta İspanya ve Afrika'ya, hatta güney yıldızına değecekmiş gibi uzanan en güneydeki yarımadasından bile daha güneyliydiler sanki. Derimsi yaprakları çevrelerindeki sarı-yeşil ölgün sisin arasından fırlıyordu, renkleri doğal yeşil değil de iskelekuşunun renkleri gibi mavi ile karıştırılmış bir yeşildi. Ama insan bu ağaçların birbirlerine sokulup kaçmakta olan bir sığır sürüsünün üzerine uzanmış üç başlı bir ejderha olduğunu da sanabilirdi pekâlâ.

"Kızınızın hasta olduğuna çok üzüldüm Martin," dedi Vane. "Gerçekten üzüldüm." Sonra da dik yokuştan aşağı uzun adımlarla ilerledi.

Tekne küçük taş iskeleye bağlanmıştı bile, oduncunun daha genç bir kopyası –zaten aslında o nanemolla bahçıvanın bir yeğeni olan– kaptan, aileden biriymiş gibi ciddi bir resmiyetle toprak ağasını selamladı. Ağa, bu selamı öylesine aldı; o sıralarda kıyıya ayak basmış olan konuğun elini sıkarken kaptanı falan unuttu. Konuk, uzun boylu, kaygısız görünümlü, genç yaşından beklenmeyecek denli zayıf, uzun, düzgün yüz hatları ve bedeni sadece sinirden ve kemikten oluşmuş izlenimi veren bir delikanlıydı; yüz çizgileri nedense beyaz tatil şapkasının kenarlarından şakaklarına düşmüş sarı saçlarıyla müthiş bir

karşıtlık oluşturuyordu. Uzun bir deniz yolculuğu yapmış olmasına karşın üzerindeki giysi, çok özenli ve hayli zevkliydi; elindeyse uzun Avrupa gezilerinde, daha da uzun süren ziyaretlerinde yanından ayırmadığı ve valiz olduğunu unutacak kadar bir parçası haline gelmiş, küçük çanta bulunuyordu.

Mr. Cyprian Paynter, İtalya'da oturan bir Amerikalıydı. Son derece ciddi ve eğitimli bir adam olduğundan, hakkında söylenecek çok şey vardı; ancak bu iki niteliğin diğer özelliklerinin pek çoğunu kapsadığı söylenebilirdi. Zihnini Eski Dünyanın mucizevi bilgileriyle doldurup bir müze gibi saklarken, sanki bir penceresi varmış da onu Yeni Dünyanın mucizeleriyle de aydınlatıyormuş gibi; Ruskin ya da Pater'in eşsiz önemli konumunu miras olarak almış, ayrıca da yeni ozanları keşfetme konusunda ün salmıştı. Mantıklı bir kâşifti, keşfettiği bütün yeni ozanları büyük peygamberlere dönüştürüyor değildi. Kazları kuğu olsaydı da, hepsi Avon ırmağında yüzmezdi. Kendisi genç dostları kafiyesiz şiir yazanlardan farklı olduğundan, bu gençler sadece virgül ve iki noktalardan oluşan şiirler yazdıklarında Paynter'ın klasikçi olduğu kuşkusunu sergiliyorlardı. Kelt mitolojisinin korlarından yükselen çağdaş alevlere karşı daha merhametli bir yandaşlık hissi besliyordu; aslına bakarsanız, yakınlarda yeni İrlandalı ozanlara bir anlamda benzeyen bir Kelt ozanının ortaya çıkması nedeniyle Cornwall'a gelmiş bulunuyordu. Konuğu olduğu kişiden kendi konukseverliği dışında bir şey beklediği izlenimi yaratmayacak kadar nazik biriydi. O diplomatik olmayan diplomatlık günlerinde Kıbrıs'ta karşılaştığı Vane, uzun zamandır onu davet etmekteydi; öte yanda Vane, eleştirmenin John Treherne diye bir yeni yazarın *Merlin ve*

Diğer Dizeler adlı yapıtını okumasından sonra –ve bu yüzden– ilişkilerinin tazelendiğinin farkında olmadı. Ağa, Amerikalı eleştirmenin çiftliğe vasıl olduğu günde, o yörenin ozanını da öğle yemeğine davet etmeye heveslenerek diplomatik bir nezaket sergilediğini de aklından geçirmemişti.

Mr. Paynter hâlâ elinde çantasıyla ayakta duruyor ve hayranlıktan donakalmış bir halde, tepelerinde garip gri dallar ve üç olağanüstü ağaç bulunan oyuk ve sarp kayalıklara bakıyordu.

"Bir masal ülkesinin kıyılarında gemisi parçalanmış bir kazazede gibi hissediyorum kendimi," dedi.

"Umarım fazla parçalanmamışsınızdır," diye yanıtladı onu ev sahibi gülümseyerek. "Sanırım Jake burada sizinle çok iyi ilgilenecektir."

Mr. Paynter dönüp gemiciye baktı ve gülümsedi. "Korkarım dostumuz bu manzarayı benim kadar sevmedi," dedi.

Ağa, bitkince bir sesle, "Ağaçlardandır herhalde," dedi.

Gemici aslında balıkçılık yapıyordu; ancak ziftlenmiş siyah keresteden yapılmış olan evi, iskeleden birkaç metre içerde, kıyıda bulunduğundan, bazı durumlarda gemicilik de yapıyordu. Genelde suskun duran, iriyarı, siyah kaşlı bir gençti ama şimdi, bir şeyler söylemek istercesine kıvranıyordu.

"Şey, efendim," dedi, "bu ağaçların doğal olmadığını bilmeyen yok. Herkes denizin ağaçları kuruttuğunu ve normal ağaçları perişan ettiğini bilir. Bu şeyler suda değil de karada yaşayan şeytani, korkunç büyük deniz yosunları gibi uzayıp gidiyorlar. Sanki kutsal denizyılanı kıyıya çıkmış da, Bayım, her şeyi yiyip bitiriyormuş gibi..."

"Bu saçma bir söylence," dedi Vane ters ters.

"Bahçeye gelsenize, sizi kızımla tanıştırmak istiyorum."

Gel gör ki, ağacın altındaki küçük masanın başına vardıklarında, yerinden hiç kımıldamazmış gibi görünen genç bayan sonunda ayağa kalktı, daha babasıyla gemici gelmeden oradan uzaklaştı; sahildekiler ona yetişinceye dek bir hayli zaman geçti. Yerinden kalkmış, tembel adımlarla yavaş yavaş kademeli bahçenin deniz kıyısındaki küçük ormanın sık yerine hayli yakın olan alttaki kademeyi tepeden gören üst kademesine ulaşmıştı.

Ağır hareketleri zayıflıktan değil, yeni uyanmış mahmur bir çocuk gibi hayat dolu oluşundan kaynaklanıyordu; hiçbir şeyi görmeksizin her şeyin zevkine varan bir havayla geriniyor sanırdınız. Ağaçların arasından geçerek bahçenin beyaz patikasının siyah bir delikte son bulup gözden yittiği boz renkli ağaçlar kümesini oluşturan ormandan geçti. Bahçe teraslarının bu kısmında yer yer çiçeklerle donatılmış kale duvarı ya da tırabzan parmaklığı gibi bir şey vardı; kız eğildi, parmaklığın arasından sık ağaçların ardında parıldayan denize, aşağı, sahile ve gemicinin kıyıdaki kulübesine uzanan eğri büğrü patikaya baktı.

Öyle uyur uyanık bakarken, garip bir cismin gayet işgüzar bir havayla patikayı tırmandığını gördü; bu kişi herhalde balıkçının kulübesinden geliyordu. Öylesine hızlı bir tırmanıştı ki bu, bir an sonra kız bir baktı, cisim ağaçların arasından çıkmış ve tam altındaki patikada duruyor. Cismin sadece şekli garip gelmedi kıza, kendisi de garipti. Genç bir adamdı bu, üzerine büyük gelen çok eski yıllara ait giysilerden daha genç görünüyordu sanki; giysilerin kumaşları o günlerin kumaşlarıydı, ama gene de genç adamın üzerinde bambaşka görünüyorlardı. Denizden geldi-

ği için sugeçirmez olması beklenen bir üstlük vardı sırtında; ama boyun kısmında tek düğme ile tutturulmuş, kolları falan görünmeyen bir üstlük olduğundan, daha çok pelerine benziyordu. Kemikli ellerinden birini kara bir değneğe dayamıştı; geniş kenarlı şapkasının altından bir iki tutam siyah saç görünüyordu. Yanık tenli ama yakışıklı yüzünde, hafifçe utangaç, öte yandan küçümseyici olduğu gizlenemeyen bir gülümseme yayılıydı.

Bu görünüm bir serseriye ya da oradan geçen birine mi aitti, yoksa balıkçı ya da oduncuların bir dostu muydu, anlayamadı Barbara Vane. Adam şapkasını çıkardı, o uğursuz, değişmez gülümsemesini bozmaksızın, kibarca, "Affedersiniz," dedi. "Beyefendi uğramamı istemişti." Adam, tam o sırada patikanın iki tarafındaki ağaçları budamakta olan oduncu Martin'i gördü ve onu yakından tanıyormuşçasına parmağıyla selamladı.

Kız ne diyeceğini bilemedi. "Odun kesme konusunu mu konuşacaksınız?" diye sordu sonunda.

"O kadar dürüst olsaydım isterdim," diye yanıtladı onu yabancı. "Aslında Martin, uzaktan yeğenim olur. Buralarda yaşayan biz Keltler neredeyse hep akrabayız zaten; ama odun kesmem ben. Hiçbir şey kesmem, yalnız, belki kapari toplarım. Aslına bakarsanız bir âşıkım ben."[1]

"Nesiniz, nesiniz?" diye sordu Barbara.

"Ozan diyelim isterseniz," diye yanıtladı onu yeni gelen, sonra başını kaldırıp kıza daha dikkatli, daha sürekli baktı. Biraz garipçe bir suskunluğun ardından ikisinin gözleri birbirine değdi ve öylece kaldı. Kız gördüklerinin bilincindeydi, ama gördüklerini anlamış değildi. Erkek, heykel gibi düzgün

1 Orta Çağ Fransa'sında öyküler anlatıp türküler söyleyerek halkı eğlendiren, ya da yüzünü siyaha boyayarak zencilere özgü şarkılar söyleyen tiyatro oyuncusu.

yüzü ve saçları güneşte bakır gibi parlayan kesinlikle güzel bir kadın görmekteydi.

"Biliyor musunuz," diye sürdürdü konuk konuşmasını, "bu eski mekânda yüzlerce yıl önce, bir âşık tam benim durduğum yerde durmuştur ve bir hanımefendi, gerçekten de ona o duvarın üzerinden bakmış ve para atmıştır belki."

"Para mı istiyorsunuz?" diye sordu kız denize doğru bakarak.

"Şeyy," dedi yabancı ağzını yaya yaya. "Parasız olduğum düşünülürse, belki isterdim, ama korkarım şimdi artık sadece zenci halk ozanları dolaşıyor. Yüzümü siyaha boyamadığım için özür dilemeliyim sizden."

Genç kız şaşkın şaşkın güldü, sonra, "Buna gereksinim olduğunu sanmıyorum," dedi.

"Buranın yerlileri yeterince siyah, diye düşünüyorsunuz belki," dedi adam sakin sakin. Sonuçta hepimiz aborijiniz, buranın yerlisiyiz, zaten bize öyle davranıyorlar."

Kız, ne diyeceğini bilmediğinden hava ya da manzara hakkında birkaç söz söyledi, sonra ne olacağını merakla beklemeye başladı.

"Görünüm kesinlikle çok güzel," diye onayladı onu delikanlı aynı esrarengiz konuşmasıyla. "Yalnız bende kuşku uyandıran bir şey var."

Kız orada suskun dururken, adam siyah sopasını uzun bir siyah parmak misali yavaşça kaldırdı ve ormanın üzerinde yükselen tavus kuşu ağaçlarına doğrulttu. Adam sanki bu hareketiyle yıkıcı bir edimde bulunuyormuş da bahçeye felaket getirebilirmiş duygusuyla, garip bir kaygıya kapıldı Barbara.

Bu ağır, neredeyse acı veren suskunluğu, Vane'in uzaktan gelmesine karşın hayli iyi duyulabilen yüksek sesi bozdu.

"Nereye gittiğini anlayamadık Barbara," dedi Vane. "Bu benim arkadaşım Mr. Cyprian Paynter." Hemen sonra yabancıyı gördü ve biraz şaşırmış bir halde durdu, Mr. Cyprian Paynter da onunla aynı durumdaydı. Aylar önce Amerika'da çıkan bir yazın dergisinde yeni bir Kelt ozanının resmini görmüştü, şimdi birden tanıştırılan değil de tanıştıran konumunda buldu kendini.

Hayli şaşkın bir halde, "Ooo, Beyefendi," dedi, "Mr. Treherne'i tanımıyor musunuz? Ben onu komşunuz sanmıştım."

Vane, kafası karışmış bir halde kendini toparlamaya çalışarak, "Sizi gördüğüme çok sevindim, Mr. Treherne," dedi. "Gelebilmeniz beni mutlu etti. Sizi Mr. Paynter ile tanıştırayım –bu da kızım." Sonra birden mahcup bir halde döndü ve ağacın altındaki masaya buyur etti konuklarını.

Cyprian Paynter, içinden kendi davranışlarına şaşırmışçasına, nedenini çözmeye çalışarak, peşinden gitti. Amerikalı, entelektüel açıdan aristokrat olsa da sosyal olarak ve bilinçaltında demokrattı. Toprak ağasının ozanı tanıması Ağa'nın şanslı sayılacağını değil de, ozanın Ağa'yı tanımasının ozanın şanslı sayılacağı şeklinde yorumlanacağını aklından geçirmedi. Vane'in konukseverliğindeki içtenlik, Paynter'in sonuçta kendisini İngiltere'de bir sürgün gibi hissetmesine neden oldu.

Bu garip yazın adamıyla yemek yemeyi düşünen Vane, kendi açısından durumu ustalıkla geçiştirdi. Kasaba toplumu, bir konuğun kendisini sudan çıkmış balık gibi hissetmesine yol açabilirdi ve resme uygun düşen değerli orta sınıf insanları olan Amerikalı eleştirmenle kasabalı hukukçu ve doktor dışında pek kimseyi davet etmezdi. Kendisi duldu; yemek bahçe masasına hazırlandığında, ev sahipliğini Bar-

bara yükleniyordu. Yeni ozanı sağına aldı, böylece kendini rahat hissetti. O yalancı ozana para teklif etmiş biri olarak onu yemeğe davet ederken dikkatli olmak gerekiyordu.

Vane, kasabadan son haberlerden söz etmek adına, "Bütün köy delirmiş," dedi. "Şu bizim cehennemi efsane dillerde gene."

Paynter gülümsedi, "Ben efsaneleri topluyorum," dedi. Romantik kıyılara bakarak, "Sizinkini henüz dinlemeye fırsatım olmadı," diye ekledi. "Burası dramatik öyküler için harika bir tiyatro ortamı."

"Kendine göre dramatik evet," diye onayladı onu Vane, yüzünde bu sözlere sevindiğini ele veren belli belirsiz bir ifade vardı. "Sanıyorum, şu tavus kuşu ağaçları dediğimiz şeylerden dolayı... Yapraklarının garip bir rengi var... Bir de tavus kuşu çığlığına benzer bir ses çıkarıyorlarmış rüzgâr estiğinde; öyle diyorlar, belki birbirine sürtünen bambular gibi. Elizabeth dönemi yurtseverlerinden ya da korsanlarından – her ne diyorsanız onlardan biri olan atalarımdan Sir Walter Vane, Barbary'den getirmiş bu ağaçları, biz öyle biliyoruz. Son yolculuğu sona erdiğinde orada sahilde toplanmış olan köylüler gemiyi gördüklerinde, bu yeni ağaçlar gemi direği gibi duruyorlarmış, hepsi de mevsimi olmadığı halde yapraklarla doluymuş, yeşil bir flama gibiymişler. Başlangıçta geminin bir garip hareket ettiğini sanmışlar, sonra bakmışlar hiç hareket etmiyor aslında; sonunda kıyıya sürüklendiğinde gemideki tüm adamların ölü olduğunu, Sir Walter Vane'in kılıcını çekmiş bir halde, odun kadar kaskatı olarak bir ağaca dayanmakta olduğunu görmüşler."

Paynter düşünceli bir yüz anlatımıyla, "Bakın işte bu garip," dedi. "Size söylence topladığımı söylemiştim, denizlerin yüzlerce mil ötesinden gelen ve

sonunu anlattığınız bu öykünün başlangıcını da bana anlatırsınız umarım."

Bir şarkının melodisini anımsamaya çalışan derin düşüncelere dalmış biri gibi ince uzun parmaklarıyla masayı tıklatmaya başladı. Gerçekten de bu tür masallar onu çok ilgilendiriyordu, bunları başkalarına anlatırken de o sanatçı ruhu devreye giriyor ve Paynter kendisini dinletiyordu.

Uykulu halinden azıcık sıyrılmış olan Barbara Vane, "Bildiğiniz bir efsaneyi anlatın bize, ne olur," diye atıldı.

Amerikalı masanın karşı tarafından ciddi bir nezaketle eğildi, sonra bir yandan ortaparmağındaki antika yüzükle oynayarak konuşmaya başladı.

"Kuzey Afrika'da, ormanın bir ucunun çöl ile kıyıltısız deniz arasında darlaştığı Barbary sahillerine giderseniz, oradaki yerlilerin, Orta Çağ'da yaşamış olan bir azizle ilgili garip bir öykü anlattığını duyarsınız. Kara kıtanın o yarı aydınlık kıyılarında Karanlık Çağları hissedersiniz. Yıllarca oturduğum İtalyan kentinin neredeyse tam karşısında olmasına karşın oraya sadece bir kez gittim. Öte yandan, bu efsanenin karmaşıklığı ve yayılışının, geceleri içinde aslanların bağrıştığı ve ardında uzanan koyu kızıl yalnızlığı barındıran ormanın öyküde aslında olduğu kadar yabanıl olmadığına inanamazdınız. Orada ağaçların arasında yaşayan keşiş Aziz Securis onları dost gibi, arkadaş gibi sevmeye başladı; yüz kollu dev gibi pek çok kolları olan büyük devler, yaratıkların en masumu, en iyi huylusuydu; aslanlar gibi obur değillerdi, tersine bütün kuşlara kollarını açıyorlardı. Aziz, zaman zaman bağlı oldukları yerden kopup diğer şeyler gibi yürümeleri için dua ederdi. Securis'in duaları Orpheus'un türküleri gibi gelirdi ağaçlara ve hareket ederlerdi. Uzaktan bakan insan-

lar azizi öğrencileriyle geziye çıkmış bir okul müdürü gibi ormanla birlikte ilerlerken görünce ürkerlerdi. Ağaçlar sıkı disiplinden böylece kurtulmuş olurlardı sanki. Keşişin zili çalmasıyla dönecekler, her şeyden önemlisi de, yürüyüşleri sırasında karşılaştıkları canavarlarda gördükleri yutma ve yok etme yetilerini hiçbir şeye uygulamayacaklardı. Derler ki, ağaçlardan biri azizin çanından gelmediği anlaşılan bir başka ses duydu; bir yaz akşamının ılık, yeşil alacakaranlık ışığında, dallarında, büyük bir kuş şekline girmiş olarak oturmakta olan ve bir keresinde de bir ağaçtan bile büyük bir yılan kılığında konuşmuş olan bir yaratıktan gelmekteydi ses. Mırıldanan yapraklar arasından gelen ses yükseldikçe ağaç sağa sola yayılıp yuvaları çevresinde zararsızca uçan kuşları kapmak ve onları yolup parçalamak için büyük bir arzuyla kıvranmaya başladı. Ağacın bu öfkesi, sonunda ağacın tepesinin kuyruklarını açıp gösteriler yapan tavus kuşlarıyla dolmasına yol açtı. Hayvanın ruhu, ağaç ruhuna üstün geldi ve tavus kuşları, tek bir tüy bırakmamacasına mideye indirdiler diğer kuşları, sonra sessiz sakin ağaçlardaki yerlerine döndüler. Ama söylenenlere göre bahar geldiğinde bütün diğer ağaçlar yapraklanıyor, ama bu ağaç garip şekilli ve garip renkli tüylerle donanıyordu. Bu durum karşısında aziz işlenen günahı anlıyor; o tek ağacı söktü ve onu tekrar sökenin başına bela gelsin diye başka yere ekti. İşte efendim, burada sona eren öykünün, çöllerde, neredeyse tam da bu bahçede başlayan serüveni böyledir."

"Sonu da ancak başı kadar inanılır doğrusu," dedi Vane Ağa. "Seninki küçük bir çay partisinde anlatılacak güzel bir öykücük; küçük bir natürmort yani."

"Ne garip, korkunç bir öykü," diye haykırdı Barbara. "İnsan kendini yamyam gibi hissediyor."

" E, Afrika'dan gelmiş sonuçta," dedi avukat gülerek. "Ne de olsa bir yamyam memleketi. Bana kalırsa kahramanın bir ağaç mı, insan mı yoksa bir şeytan mı olduğunu bilmemenin yarattığı bir karabasan yaşıyorsunuz. Olayın Uncle Remus masallarında geçebileceği aklınıza gelmiyor mu bazen?"

"Doğru," dedi Paynter. "Çok doğru." Ve ilgiyle avukata baktı. Mr. Ashe diye takdim edilen avukat, ilk bakışta anlaşılmayan ama sonra yüzüne bakılmaya değer biri olduğu görülen insanlardandı. Napoléon'un saçları kızıl olsaydı ve bütün güçlerini garip bir tatmin duygusuyla bir taşranın önemsiz davalarına yöneltseydi, az çok bu adama benzerdi; kızıl saçlı başı iriydi, güçlü görünüyordu; koyu renkli ağırbaşlı giysiler içindeki bedeni, görece olarak, Napoléon'unki kadar dikkate değer değildi. Çok nazik olmasına karşın biraz utangaç olan ve meslek sahibi kardeşinin gölgesiymiş izlenimi veren Paynter, doktorun yanında değil de Ağa'nın yanında kendisini daha önemli hissediyordu.

"Dediğiniz gibi," dedi Paynter, "hikâyenin çok yabanıl yönleri var, belki de Zenci ya da yerli parmağı vardır bu işte. Gerçi sanıyorum başlangıçta bir keşiş hakkında söylenmiş bir aziz öyküsüydü – gerçi bazı önemli eleştirmenler Aziz Securis'in hiçbir zaman var olmadığını söylüyorlar; Securis Latincede balta anlamına geldiğine göre öykü, ağaçlarla ilgili bir benzetmeden ibaret, diyorlar."

"Eh, ona bakarsanız," dedi ozan Treherne, "Vane Ağa'nın da var olmadığı ve kendisinin sadece bir rüzgârgülü olduğu söylenebilir." Bu sözler üzerine avukatın yüzünde soğuk bir anlatım belirdi ve kaşları birbirine yaklaştı. Masadaki karşı koltuğa baktı ve ozanın anlamı belirsiz gülümsemesiyle karşılaştı.

"Yanılmıyorsam, Mr. Treherne," dedi Ashe, "Bu

konuda Aziz Securis'in iddialarını destekliyorsunuz. Yani siz yürüyen ağaçlara inanıyor olabilir misiniz acaba?"

"İnsanların ağaç şeklinde yürüdüklerini görüyorum," diye yanıtladı ozan. "Kutsal Kitap'taki kör gözleri sağaltılıp görmeye başlamış adam gibi tıpkı. Bu arada siz acaba şu şeyin... Kâhinin mucizevi savlarını destekliyorsunuz yanılmıyorsam, öyle mi?"

Paynter hemen oradan atıldı. "Bakın işte bu çok şaşırtıcı bir ruh hali gibi görünüyor. İnsanları ağaç olarak görüyorsunuz, öyle mi?"

"İnsanlar yürümek durumunda oluyor da, ağaçlar niye yürümesin?" diye yanıtladı onu Treherne.

Tıbbi konuk Dr. Burton Brown, "Anlaşılan organizmanın doğası böyle," dedi. "Her türden bitki yapısında gereklidir bu."

"Başka bir deyişle, bir ağaç, bir yıl boyunca toprağın içine batmış durumdadır," diye yanıtladı onu Treherne. "Tıpkı sizin, muayenehanenizde her gün ondan on bire dek oturduğunuz gibi. Gökteki ayın üzerinden atladıktan ve Pleiades ile şarkı söyledikten sonra pencerenizden içeri bakan bir perinin sizi bir bitki olarak görebileceği, oturmanın organizmanın doğal hali olduğunu düşünebileceği aklınıza gelmiyor mu?"

"Ben perilere inanmam," diye kestirip attı doktor, tartışma fazla sıradan bir niteliğe bürünmeye başlamıştı çünkü. Esmer ozandan bilinçaltından fırlamış hararetli bir öfke yayılıyor gibiydi.

"Eh, umarım inanmazsınız, Doktor," diye başladı Vane yüksek sesle ve dostça yaklaşımıyla; sonra diğerlerinin dikkatini çektiğini görünce birden sustu. Konuklara hizmet eden sessiz uşak doktorun koltuğunun ardında belirdi ve iyi eğitilmiş bir uşağa yakışır biçimde alçak sesle ona bir şeyler söyledi. Türü-

nün öylesine kusursuz bir örneğiydi ki, başlangıçta hiç kimse onun da karanlıkta Cornwall Keltlerinin bu soyunda pek görülen esmer çizgilerini yansıttığını fark etmedi. Yüzü solgun, hatta sapsarıydı, saçları kuzguni siyahtı. Miles diye anılmaktaydı. Bazıları, İngiltere'nin bu minik köşesinde böylesine tipik bir yerli görmekten rahatsızdı. Bütün bu esmer yüzler, gizli bir derneğin maskesiymiş gibi geliyordu bu insanlara.

Doktor yarım yamalak özür dilercesine ayağa kalktı. "Bu güzel sohbeti böldüğüm için özür dilerim," dedi. "Bir yerden çağırıyorlar. Lütfen kimse kalkmasın. Bu türden şeylere hazırız, biliyorsunuz. Belki de Mr. Treherne pek de sosyal biri olmadığımı size anlatmıştır."

Doktor, birkaç kişiyi güldüren bu nükteli ayrılık sözlerinden sonra güneşli avluyu hızla geçerek yolun köye doğru indiği noktada gözden yitti.

Kız, saygın bir ciddiyetle, "Yoksullar onu çok sever," dedi.

"Kusursuz bir adam," diye onayladı onu Vane. "Miles nerelerde? Bir puro ister miydiniz Mr. Treherne?" Bu sözlerle masadan kalktı; diğerleri de onu izledi ve grup avluda dağıldı.

Amerikalı, avukata döndü, "Şu Treherne, kayda değer biri," dedi.

"Kayda değer sözcüğü çok uygun düşüyor burada," dedi Ashe sırıtarak. "Ancak ben onun hakkında bir şey söylemeyeceğim."

Miles'ı bekleme sabrı tükenmiş olan Vane, puro almak üzere içeri girdi; Barbara ise setlerden oluşan bahçede yüzercesine yürüyerek gene ozana yanaştı. Mr. Treherne o acayip pelerini çıkardıktan sonra artık garip görünmüyordu, ayrıca daha sakin, daha rahat bir kişiliğe bürünmüştü.

Barbara, "Size karşı kabalık etmek istememiştim," dedi durup dururken.

"Mesele de bu zaten," diye yanıtladı onu okumuş adam, "Çünkü korkarım ben kendi adıma size resmen kabalık etmek istedim. Başımı kaldırıp sizi orada, yukarıdaki sette gördüğümde, tarihteki devrimlerde görülen türden bir şeyler dolaştı içimde. Tamam, biraz hayranlık da vardı! İkonoklastların hepsinde bir ikon hayranlığı vardır belki de."

Dik yokuşu iyice ölçüp biçtikten sonra sessizce, kedi gibi bir sıçrayışla çok mahrem konulara girme gücü vardı bu adamda, bu da Barbara'nın onu tehlikeli, hatta belki de ahlaksız olarak görmesine yol açıyordu. Sanki bir şeyi çok merak ediyormuş gibi konuyu birden değiştirdi.

"O yürüyen ağaçlardan söz ederken ne demek istediniz?" diye sordu. "Kuşları yiyen sihirli bir ağacın varlığına inanmıyorsunuz herhalde!"

"İnandıklarımdan çok inanmadıklarımı söylersem sizi müthiş şaşırtırım sanıyorum," dedi Treherne ciddi bir havayla.

Ozan biraz durdu, sonra kolunu eve ve bahçeye doğru uzatarak konuştu. "Korkarım bütün bunlara inanmıyorum; örneğin Elizabeth stili evlere, Elizabeth döneminden kalma ailelere, mal mülkteki gelişmelere falan filan inanmıyorum." Aşağıda, baltasını hâlâ dallara indiren siyah sakallı adamı gösterdi. "Oduncu dostumuza bakın mesela."

"O adamın soyu yüzyıllar öncesine dayanır, sizin o Karanlık Çağlar dediğiniz Orta Çağ'da şu halinden çok daha zengin ve özgürdü. Kelt köylüleri Cornwall'ın tarihini yazsın, göreceksiniz."

"Ama şimdi," diye başladı Treherne, "ağacın kuşları yediğine inanıp inanmadığınızla ne ilgisi var bunun?"

"Neye inandığımı neden size söyleyecekmişim?" dedi, isyan eden boğuk bir sesle. "Beyazlar buraya geldi, topraklarımızı aldı, emeklerimizi çaldı, geleneklerimizi yok etti. Şimdi, bunca sömürüden sonra, daha da büyük bir kötülük yapıyor, bilgilerimizi çalıyorlar! Düşlerimizi çalıyorlar!

"Buna düş değil, karabasan denir ama, öyle değil mi?" diye sordu Barbara gülümseyerek; sonra hemen ciddileşti, neredeyse kaygılı bir sesle, "Ama bakın, Doktor Brown döndü. Neden öyle üzgün görünüyor acaba?"

Esmer görünümüyle yeşillikler üzerinde bir zıtlık oluşturan doktor, gerçekten de hızlı hızlı onlara doğru geliyordu. Bedeni ve yürüyüşü, gamdan kederden vaktinden önce buruşmuş yüzünden çok daha gençti; kaşları yok gibiydi, düz siyah saçları başını çevreliyordu. Yemek masasından ayrıldığı ana göre göze görülür şekilde solgunlaşmıştı yüzü.

"Miss Vane," dedi, "buranın oduncusu zavallı Martin hakkında kötü bir haber vereceğim için üzgünüm. Kızı yarım saat önce vefat etti."

"Ah," dedi Barbara, "buna çok üzüldüm!"

"Ben de," dedi doktor ve beceriksiz bir hareketle yürüdü, ayaklı taş vazolar arasındaki taş basamakları inmeye başladı. Sonra onun oduncuyla konuştuğunu gördüler. Oduncunun yüzü görünmüyordu. Onlara sırtı dönüktü, ama hareket eden bir şeyler görüyorlardı. Adamın balta tutan eli, başından çok yukarılara kalktı, bir an için doktoru parçalayacakmış gibi geldi görenlere. Ama aslında adam doktora bakmıyordu. Yüzü cüce ormanın ortasında yükselen güneş ışınlarının daha da görkemli kıldığı dev boyutlu gurur ağaçlarının bulunduğu yere dönüktü.

Güçlü siyah el bir hareket yaptı, boşa sallandı. Balta havada hızlı daireler çizdi, madeni kısmı ağaç-

ların alacakaranlığında gümüş bir hilal gibi görünüyordu. Uzun hedefine ulaşamadı, tersine bir kuş kümesini ürkütüp uçurarak ağacın dibine düştü. Ancak aklı son derece ilkel konularda olan ozanın içinden bir ses, kuşları bir putperestliğin belirtisi, baltayıysa bir kurban etme simgesi olarak gördüğünü söylüyordu.

Bir an sonra, adam sanki aletini yakalamak istermiş gibi ileri doğru atıldı; ama doktor eliyle havadaki kolu tuttu.

"Zarar yok, gitsin," dedi üzgün ve sevecen bir sesle. "Efendi bugün başka iş istemez senden, biliyorum."

Kız, kendisini bir şey dürtmüş gibi Treherne'e baktı. Adam başı biraz eğik, dolaşık saçlarından bir tutamı alnına düşmüş halde ayakta duruyor, bir şeye bakıyordu. Kız, bu kez otların üzerinden bir gölgenin geçtiğini hissetti; otların perilerin yuvası olduğunu, perilerinse kendisine dost olmadığını hisseder gibi oldu.

II

Vane Ağa Bahse Giriyor

Bir ayı aşkın bir süredir, toprakların ağası Vane'in çevresinde tavus kuşu ağaçları efsanesinden söz edilmemekteydi. Sonra bir akşam, Vane'in tuhaf yemek zevki, şimdi akşam yemeği için hazırlanmış, lambayla aydınlanmış ve baharın ikindi güneşinde parıldayan masanın etrafında, dostlarını bir araya getirdiğinde konu açıldı. Dostları bile aynı insanlardı, çünkü aradaki birkaç hafta içinde birbirlerinin yaşamlarına giderek daha fazla dahil olmuşlar ve adeta bir kulüp oluşturmuşlardı. Amerikalı estet, en etkin üyeydi elbet, Kelt ozanın gizemini çözme kararı onu tekrar tekrar bu kaçık ev sahibini etkilemeye, böylece ona yaklaşmaya itiyordu. Avukat Mr. Ashe bile bu yarı şaka önyargıları yutmuş görünüyordu; doktorsa, biraz üzgün ve sessiz olmasına karşın arkadaşça davranmayı elden bırakmayan, başkalarını düşünen bir yaklaşım içindeydi. Paynter, Treherne'in şiirini yüksek sesle ve de çok güzel okumaya kadar vardırdı işi; başka şeyler de okudu, ama bunları sadece kendine okumuş, turist kitapçıklarından mezar kitabelerine dek, çevredeki her şeyi eski yerel geleneklere ışık tutmak umuduyla geveleyip durmuştu. İşte, o yeni buluşu, lambanın ışığıyla günün son ışıklarının ağacın altındaki masanın üzerindeki şarapla çatal kaşıkların renkleri üzerinde oynaştığı o gece açıkladı.

"Şey, Sayın Vane," dedi, Amerikalı konuşmasına

öykünerek, "şu sizin ne olduğu belirsiz ağaçlarınız, diyecektim... Burada o ağaçlar hakkında anlatılanların yarısını bile bilmiyorsunuz bana kalırsa. Nasıl bilemem ama bir şekilde, bir şeyleri yiyorlar. Bir şeyler yemelerine etik bir itirazım yok, yanlış anlamayın." Sözünün burasında kibar hareketlerle tabağına peynir aldı. "Ama genel anlamda, insan yemelerine karşıyım."

"İnsan yemelerine!" diye yineledi Barbara Vane.

"Gezginler pek titiz olmamalı diye bilirim," diye yanıtladı onu Mr. Paynter. "Ama insan yenmesine kesinlikle itirazım var. Tavus kuşu ağaçları sadece tavus kuşu yedikleri masumiyet günlerinden bu yana hayli gelişmiş görünüyorlar. Buradaki insanlara –şu sahilde yaşayan balıkçıya, ya da şu önümüzdeki tarlayı süren adama– sorsanız Barbary sahillerinden getirdiğim tropik öykülerden çok daha ilginçlerini anlatacaktır size. 1 Kasım Azizler Günü'nde sarhoş olan balıkçı Peters'a ne olduğunu sorarsanız, şu küçük ormanda yolunu yitirdiğini, uyurken o uğursuz ağaçların altına yuvarlandığını, sonra da yok olduğunu, ortadan kaybolduğunu, güneşin yaladığı çiğ taneleri gibi uçtuğunu söyleyeceklerdir size. Dul kadının küçük oğlu Harry Hawke'ın nerede olduğunu sorsanız, onun yutulduğunu söyleyeceklerdir size; ağaçlara tırmanıp, tepesinde uyumaya kalkıştığını, bunu gerçekleştirdiğini herkes biliyor. Ama ağaçların ne yaptığını sadece Tanrı biliyor; bitki yiyen devin alışkanlıkları açıkça bilinmez. Ama biri bu şekilde ortadan yittiğinde ağaçta yeni bir sürgünün çıktığını – bu akla uygun ayrıntıyı herkes bilir."

"Bu da yeni bir saçmalık!" diye haykırdı Vane. "Eğitimli herkesin bu felaketlerin arada bir neden geldiğini bilmesine karşın, ağaçların seyreldiği konusunda söylentiler dolaşıyor, biliyorum. Şiddetli

rüzgârlar estiğinde çıkardıkları gürültünün diğer ağaçlarınkinden farklı olduğunu söylüyorlar – doğru söylüyorlar. Ama Cornwall tımarhane mi ki, ağaçlar gelip geçen turistleri yesin..."

Ozan, "İki öykü birbirini tutuyor," dedi sakin bir sesle. "Yakına gelen insanları öldüren bir sihir olsaydı, uzakta kalanlara da hastalık verirdi büyük olasılıkla. Eski masallarda insanları yutan ejderha, çoğu kez zehirli soluğuyla insanları zehirler."

Ashe, taş gibi değilse de dik dik ozana bakıyordu.

"Doğru mu anladım," diye sordu, "yani siz de insan yutan ağaçları mı yutuyorsunuz?"

Treherne'in belirsiz gülümsemesi savunma konumunda olduğunu ele veriyordu; onun bu korunma hali karşısındakini rahatsız ederdi hep, ayrıca da pek iyi niyetli bir tavır olmadığı anlaşılıyordu.

"Yutmak... Burada bir metafor, bir eğretileme var," dedi. "Ağaçlarla ilgili değilse de benimle ilgili olarak öyle. Eğretilemeler, bizi hemen bir düş âlemine götürür – fena bir yer de değil hani. Bu bahçe, kanımca günün bu saatinde ve geceleyin giderek daha fazla bizi herhangi bir yere götürebilecek bir düş âlemine benzemeye başlıyor.

Gökteki Ay'ın sarı çemberi deniz yosunlarının üzerinden, o ana dek ikindi olan bir şeyin artık gece olduğunu bildirmek istercesine ansızın sessizce ortaya çıktı. Ağaçların arasından bir akşam rüzgârı esti, otları yalayarak hızla ilerledi; bahçedekiler konuşmayı kestiklerinde sadece otların hışırtısını değil, denizin de hareket ettiğini ve suların dört bir yanlarında ve aşağıda bulunan bütün çatlaklara, çukur ve mağaralara dolduğunu işittiler. Hepsi de olayı kendilerine göre – Amerikalı bir eleştirmen olarak, ozan bir ozan olarak kavradılar; sabırsızlıktan çatlamakta

olduğuna inanan Vane ise, kendisindeki bu sabırsızlığa inanamıyordu – deniz rüzgârı şarap gibi çarpmıştı onu.

"Her şeye inanmak, garip bir duygu," diye sürdürdü konuşmasını Treherne alçak ses tonuyla. "Olumludan çok olumsuz bir durum, ama gene de sonsuz olayda kendini gösteriyor. Yüzlerce insan merdiven altından geçmekten sakınır örneğin; merdivenin aralığı onları nereye götürecek, bilmezler. Böyle yaptıklarında Tanrı'nın gerçekten de üzerlerine yıldırım indireceğine inanıyor değildirler. Ne olacağını bilmezler, işte asıl mesele bu ya, bilmezler ama gene de merdiven altına geldiklerinde uçurumun kenarındaymışçasına yana çekilirler. Buradaki zavallı insanlar herhangi bir şeye inanıyor ya da inanmıyor olabilirler; sonuçta bu ağaçlara geceleri yaklaşmazlar."

Vane, hayli gereksiz bir heyecanla, "Her fırsatta merdiven altından geçerim ben," dedi.

Ozan, "Demek siz On Üçler Kulübü'ndensiniz," dedi. "On üçün uğursuzluğuna inanıyorsunuz. Cuma günü bir merdiven altından geçip on üç kişilik bir yemeğe gidiyorsunuz, herkes sağa sola tuz serpiyor. Ama siz bile şu ağaçların yanına gece gitmiyorsunuz."

Vane ayağa kalktı, gümüşi saçları rüzgârda alev gibi uçuşuyordu.

"Bütün gece sizin o ahmak ormanınızda ahmak ağaçlarınızın yanında kalacağım," dedi. "Bahse giren olursa da iki peniyi de kabul ederim iki bin Sterlini de."

Vane, kimsenin yanıtını beklemeksizin geniş kenarlı beyaz şapkasını kaptı, öfkeli bir hareketle başına yerleştirdi ve masadakilerin kımıldamasına meydan vermeden hayli uzun adımlarla yürümeye başladı.

Elindeki tabaklardan birini düşürüp kıran uşak

hareketsizliği bozdu. Uzun köşeli çenesi ileriye uzanmış, aşağıdaki sarı lambanın ışığının vurduğu yerleri her zamankinden sarı görünerek efendisinin ardından bakıyordu. Yüzü gölgede kalıyordu, ama Paynter bir an için uşağın ansızın titrediğini ya da sarsıldığını gördü. Uşak yüzünü döndüğünde bir farklılık göze çarpmadı ama Paynter da "Bir Yaz Gecesi Rüyası"ndaki türden düşlü ve hayaletli bir gecenin başladığını anladı.

Vane'in yolunu tuttuğu garip ağaçlar ormanı, sürülmemiş tarlaları da aşarak neredeyse denize dek uzanıyordu – denize akşamın bu ışığında gümüş bir kurdele gibi parıldayan tek bir patikayla ulaşılabiliyordu. Kurdele uçurumun kıyısı boyunca uzanıyordu; burada biçimini yitirmiş ağaçlar tek sıra halinde sıralanmıştı; Vane yol boyunca koştu, sonra ormandaki bir boşluktan ibaret olan doğal bir çıkıştan sık ağaçların bulunduğu bir aslanın ağzının içi kadar karanlık alana yaklaştı. Patikanın nerede bittiği görülemiyordu, ama kuşkusuz ortadaki o büyük ağaçların gizli köklerinin bulunduğu yere gidiyordu. Vane bu karanlık girişin bir iki metre yakınındayken kızı masadan kalktı ve sanki geri dönmesi için ona seslenecekmiş gibi bir iki adım attı.

Treherne de kalktı ve gözünü sanki o boşa çıkan, algılanmayan savunmasına dikmiş gibi öylece dikildi. Barbara hareket ettiğinde, Treherne kendine geldi, onun ardından yürüyerek Paynter'ın duymadığı bir şeyler söyledi. Öylesine, sıradan bir şey söylüyormuş gibilerden, hayli de uzaktan söyledi ama bu sözler Barbara'nın aklına bir şey getirdi; çünkü, bir an düşündükten sonra başını salladı ve geriye, masaya doğru değil de eve doğru yürüdü. Paynter arkasından anlık bir merakla baktı, başını çevirdiğinde, Vane ormandaki delikte kaybolmuştu.

Treherne, sesinde bir kapının hızlı kapatılmasıyla kıyaslanabilecek bir kesinlik tonuyla, "Vane gitti," dedi.

Bu sözler üzerine ayağa kalkan avukat, "Hmmm, öyle mi?" dedi. "Sayın Vane kendi ormanına gidebilir herhalde! Bunda sorun edilecek ne var Mr. Paynter? O sopaların ekili olduğu alanda zararlı bir şeyler olduğunu mu düşünüyorsunuz yoksa?"

Paynter, ayak ayak üzerine atıp bir puro yakarak, "Yok, hayır," dedi. "Ama o dönene dek burada bekleyeceğim."

"İyi öyleyse," dedi Ashe. "Ben de sizinle oturayım. Hiç değilse bu saçmalığın sonunu öğrenmiş olurum."

Doktor bir şey demedi, ama o da koltuğuna oturdu ve kendisine sunulan bir Amerikan purosunu evirip çevirmeye başladı. Treherne konuya batıl inançlara olan alaylı yaklaşımıyla dahil oluyordu, yalnız gariptir, bu erkeklerin üçü de gerekirse bütün gece oturup beklemeyi istiyordu; hepsi, ama hepsi de, ev sahiplerinin peşinden önlerindeki ormana dalmanın olanaksız olduğunu kabullenmiş bulunuyordu. Ne var ki Treherne, hâlâ bahçede olmasına karşın masadan uzakta duruyor, karanlık denizin fon oluşturduğu tek sıra ağaçların altında volta atıyordu. Ağaçlıkların aralıklarının oluşturduğu boşluklar denize açılan pencereler gibi, bir manastırdaki iskelet ya da hayaletlere benzer şekiller alıyordu. Ceketini bir pelerin gibi omzuna almış olan Treherne, pek de aklı başında olmayan bir keşişin hayaleti gibi bir aşağı bir yukarı yürümekteydi.

İster kuşkucu ister mistik olsun bütün bu erkekler hayatları boyunca o geceyi doğal olmayan bir yaşantı olarak anımsadılar. Kımıltısız oturuyor, ya da birden irkiliyor ve koca bahçede uzun uzun dolaşıyor-

lardı – öyle ki, üçü bir anda birlikte görülmüyor, ya da kimin kiminle birlikte olacağı bilinmiyordu; bununla birlikte hepsi de aynı loş ve şaşkın alanda dolaşmaktaydılar. Zaman zaman bir an için uyukladıkları oluyordu, ancak bunlar kısa sürelerdi; hepsi de bütün bu oturma, dolaşma ya da arada bir konuşmanın tek bir düşün parçası olduğunu sanıyorlardı.

Paynter bir kez uyandığında, önceden boş olan karşısındaki koltukta Avukat Ashe'in oturmakta olduğunu gördü; yüzü gölgede kalmıştı, purosunun ucu Kiklops'un tek gözü gibi kıpkırmızı parlıyordu. Sonunda avukat tekdüze sesiyle konuşuncaya dek Paynter ondan düpedüz korktu. Konuşmasına usulen yanıt verdi, başını salladı, gene uyuklamaya başladı; uyandığında avukat gitmişti, bu kez karşısında doktorun yok gibi duran kaşlarını gördü; şimdi gözlüklerini takmış olması, ansızın ortalıkta bir uğursuzluğun dolaştığı duygusunu uyandırdı. Gene de ortadan kaybolan Ashe, sadece birkaç metre ilerde kaybolmuştu, çünkü o anda göründü, döndü ve masaya doğru yürümeye başladı. Paynter birden sıçrayarak, gördüğü karabasanın uykunun ya da uykusuzluğun bir oyunu olduğunu anladı ve doğal ama biraz yüksekçe bir sesle konuştu.

"Demek bize katıldınız gene; Treherne nerede?"

Ashe purosuyla o yönü göstererek, "Hâlâ şu yardaki ağaçların altında kutup ayısı gibi döneniyor herhalde," diye yanıtladı onu. "Yaşlı (ve izninizle daha iyi olduğunu düşündüğüm) bir ozanın deyişiyle şarap rengindeki denize bakıyordur. Gerçekten de mora çalan bir rengi var denizin, bakın."

Paynter baktı; şarap rengindeki denizi ve onu çevreleyen tuhaf ağaçları gördü ama ozanı göremedi; manastırın huzursuz keşişi artık manastırda değildi.

"Başka bir yere gitmiştir," dedi; sesinde kesinlik-

ten çok laf olsun diye söylenen sözlerin tınısı okunuyordu. "Döner. İlginç bir gece nöbeti bu, ama gözler açık kalamayınca nöbet yoğunluğunu yitiriyor. Aa! İşte Treherne; Mr. Colman yemeğe geç gelince politikacının dediği gibi, hepimiz toplanmış bulunuyoruz. Yok, bu sefer de doktor yanımızda değil. Ne kadar da huzursuzuz!" Ozan yakına geldi, ayakları otların üzerinde sessiz ilerliyordu, gözleriyse garip bir dikkatle diğerlerine çakılmıştı.

"Yakında biter," dedi.

"Ne biter?" diye atıldı Ashe birden.

"Gece, tabii ki," diye yanıtladı onu Treherne hiç kımıldamadan. "En karanlık saatler geçti."

"Önemsiz bir ozan," diye söze başladı Paynter hemen, "şafaktan önceki en karanlık saat, gibi bir şeyler demişti, değil mi ? A! O neydi? Çığlık gibi bir şey duydum."

"Çığlıktı," dedi ozan. "Tavus kuşu çığlığı."

Paynter ayağa kalktı, solgun yüzü saçlarını daha da kızıl gösteriyordu, "Ne demek istiyorsunuz yani?" diye haykırdı öfkeyle.

"Dr. Brown'ın deyişiyle son derece doğal nedenler," diye yanıtladı onu Treherne. "Sayın Vane bize rüzgâr estiğinde ağaçların kendilerine özgü çığlık benzeri sesler çıkardığını söylememiş miydi? Rüzgâr denizden esiyor gene; güneş doğmadan önce fırtınalar kopmuştur belki de."

Gerçekten de gün doğumu, rüzgârın giderek artan uğultusu eşliğinde yavaş yavaş gerçekleşmişti, denizin mor suları simsiyah volkan kayalıkları çevresinde kaynaşıp duruyordu. Gökyüzündeki ilk değişiklik, kendisini sadece ormandaki şekillerin değişmesi ve tek sürgünlerin daha karanlık ama daha net olmasıyla gösteriyordu; boz yığının arasında beliren anlık ışık huzmeleri, o kötücül üç ağacı gözler

önüne seriyordu. Uzun gövdelerinde belli belirsiz yılansı, hatta spiral bir şey varmış gibi geldi Paynter'a. Döngüsel bir dansın ritmine uyarak yavaşça döndüklerini bile söyleyebilirdi, ama bütün bunlar bir düş dünyasının son yanılgılarından başka bir şey değildi, çünkü birkaç saniye sonra tekrar uykuya daldı. Düşünde her biri gergin, başı sonu belirsiz, dalga sesleri ve deniz rüzgârlarının gürültüsüyle dolu masallarla uğraştı; bütün bu seslerin dışında bir de Gurur Ağaçları'nın inleme seslerini duymaktaydı.

Uyandığında gün aydınlanmıştı, güneşin ilk ışıkları ormanın, bahçenin, kırların ve millerce uzaktaki çiftliklerin üzerini örtmüştü. Gün ışığının hiç uyumayanlara bile verdiği o görece sağduyu birden ayağa fırlamasına ve yanındakilerin birbirlerininkine benzer beklentiler içinde bahçenin çeşitli yerlerinde dikildiklerini görmesine neden oldu. Ne beklediklerini, ne umduklarını sormaya gerek yoktu. Belki bilinçaltındaki bir korkudan, belki hayali bir gururdan ötürü deneyimlerine engel olmaya kalkmadıkları o eksantrik arkadaşlarının gülünç ya da sıradan, ya da her ne nitelikte olursa olsun gece serüvenleri hakkında bir şeyler öğrenmeyi bekliyorlardı. Saatler saatleri izledi, gene de ormanda nadir bir kuşu saymazsak yaprak kımıldamıyordu. Vane, kendi tipindeki çoğu erkek gibi erken kalkmaya alışıktı, dolayısıyla henüz kalkmadığını düşünmek yanlış olurdu; hatta, arkadaşlarında uyandırdığı heyecanla bütün gece gözünü kırpmamış olması daha akla uygundu. Öte yandan belki çektiği bir zorluğun tepkisiyle uyuyakaldığı düşünülebilirdi. Güneş iyice yükseldiğinde, avukat Ashe, birden diğerlerine dönerek kısaca durumun ciddiyetini açıkladı.

"Şimdi gidelim mi ormana?" diye sordu Paynter; sesinde bir çekingenlik okunuyordu.

"Ben gideceğim," dedi Treherne. Sonra, bakışlara yanıt olarak esmer kafasını uzattı ve, "Hayır, siz rahatsız olmayın. Inanan asla korkmaz," diye ekledi.

Bahçedekiler, ikinci kez bir adamın beyaz kıvrımlı patikada göründüğünü ve boz renkli dolaşık ormanda kaybolduğunu gördüler, ama bu kez, tekrar görmeleri için fazla beklemeleri gerekmedi.

Birkaç dakika sonra adam ormandan bahçeye açılan kapıda göründü ve yavaş adımlarla otlara basarak onlara doğru yaklaştı. Kendisine en yakın duran doktora yanaştı, bir şeyler söyledi. Sözler, diğerlerine de yinelendi ve söylenene inanılmadığını belirten kısık sesli ünlemlerle herkese ulaştı. Herkes ormana daldı ve çılgınlar gibi geri döndüler, evden çıkanlarla konuştukları görüldü; kırsal toplulukların eğitim aracı olan telsiz telgraf, bu sözleri konunun iyice anlaşılmasına kalmadan daha uzak yerlere yaydı; daha güneş batmadan ilçenin dörtte biri, köyün ağası Vane'in patlayan bir sabun köpüğü gibi ortadan kaybolduğunu biliyordu.

Öykü yayıldıkça yayıldı, insanlar sabırla düşündükçe düşündü, bu arada olayın devamının başlangıcı oluşmaya başladı. Gene bu arada, Paynter yaslı evden, ya da daha doğrusu sorgulanmaktan kibarca uzaklaştı, ne var ki ancak köy hanına kadar gidebildi; çünkü Barbara Vane, avukatın ve doktorun ailenin eski dostları olarak kendisine sunulan yakınlığın yanı sıra gezginin yaşadıklarından ve ilgisinden de memnun kalmıştı. Hatta Treherne bile yitik adamı aramaya yardımcı olmak üzere arada bir aileyi ziyaret etmekten çekinmedi. Bu beş kişi, evin mutsuz sahibinin son kez yemek yediği eski bahçe masası etrafında toplanıp toplanıp konuştular; Barbara, şimdi biraz daha trajik bir maske sayılabilecek o eski

taş maskesini kuşandı. Birden ileriye atılarak kendisini duyabileceklerin gözleri önünde garip garip konuştuğu olayın keşfedildiği o sabahtan sonra fazla bir tutku ya da heyecan sergilemedi.

Bahsin yapıldığı akşam, kendisinin ya da bir başkasının aklının kendisini gönderdiği evden yavaşça çıktı; yüzünden, birinin ona gerçeği anlattığı anlaşılıyordu; kâhya Butler, merdivende onun arkasında duruyordu; Barbara'ya olanları söyleyen herhalde oydu.

"Canınızı sıkmayın Miss Vane," dedi Doktor Brown kısık ve biraz kuşkulu bir sesle. "Ormandaki arama daha yeni başladı. Eminim bir şeyler bulacağız."

"Doktor haklı," dedi Ashe kesin bir ses tonuyla; "Ben kendim de..."

Kız, bembeyaz yüzünü konuşana çevirerek, "Doktor haklı değil," dedi. "Ben bilmez miyim? Ozan haklı. Ozan her zaman haklı. Dünya kuruldu kurulalı burada kendisi, çevremizde bir kayanın ya da çalıların ardına gizlenmiş pusuda bekleyen pek çok korkulu ve inanılmaz olaya tanık oldu. Siz, sizin doktorluğunuz ve de biliminiz... Daha sadece birkaç kuşaktır buralardasınız; kendi düşmanlarınızla bile baş edemiyorsunuz. Ah, beni bağışlayın Doktor, sizi çok iyi tanıyorum; köyümüze giderek daha az kişi geliyor ve insanlar durmadan, durmadan ölüyor. Şimdi sıra benim zavallı babamda. Tanrı hepimize yardımcı olsun, Tanrı'ya inanmaktan başka bir şey kalmadı elimizde; çünkü elimizde olmadan gizemli kötülüklere inanmak durumunda kalıyoruz." Barbara bu sözlerden sonra ardından kimsenin gitmesine meydan vermeyen bir havada yavaş yavaş yürüyerek uzaklaştı.

Orada iki arkadaşıyla oturmakta olan Amerikalı

konuk uzun zamandır aklında olan sözleri söyleyerek sessizliği bozduğunda, bahar birden yaza dönmeye başlamış ve ağaçlar masanın üzerine yemyeşil bir tente gibi yayılmıştı.

"Eh, öyle anlaşılıyor ki," dedi, "akla uygun bir şeyler söylemeye çalışsak da, hepimiz olası bir sonucu kabullenmeye başladık. Şimdi bunun sırası olmayabilir ama sonuçta olayın bir de parasal yönü var. Zavallı Vane'in kendisi bir yana, işleri ne olacak?" Avukata döndü, sesini alçaltarak, "Herhalde vasiyetname bırakıp bırakmadığını siz bilirsiniz," dedi.

"Her şeyini kayıtsız şartsız kızına bıraktı," diye yanıtladı onu Ashe. "Ama şu anda vasiyetname işe yaramaz. Öldüğünü kanıtlayacak bir şey yok elimizde."

"Yasal kanıt, demek istiyorsunuz, öyle mi?" dedi ordan Paynter kupkuru bir sesle. Doktor Brown'ın geniş kaşsız alnında hoşnutsuzluğunu ele veren çizgiler belirdi; birden sabırsız bir davranışta bulundu.

"Pekâlâ öldü işte," dedi. "Bu yasal fasa fiso da neyin nesi? Ormanın bu tarafına bakıyorduk, öyle değil mi? Bir insan o yüksek kayalıklardan denize uçamaz ya; ancak düşmüş olabilir. Ve elbette, şu anda ölmüştür."

Ashe, kaşlarını kaldırdı, "Bir hukukçu olarak konuşuyorum," dedi. "Zavallının cesedini, ya da onun bedeninden olduğu az çok kesin parçalar bulmadan onu ölmüş sayamayız, herhangi bir soruşturma yapamayız."

"Anlıyorum," dedi Paynter sessizce. "Siz bir hukukçu olarak konuşuyorsunuz; ama bir insan olarak ne düşündüğünüzü anlamak çok güç değil bence."

"Hukukçudan çok bir insan olmayı yeğlerim," dedi doktor biraz sertçe. "Hukukun böylesine anlamsız olduğunu bilmiyordum. Zavallı kızı malın-

dan mülkünden etmek ve araziyi paramparça bölmek kime yarar sağlar? Neyse, gitmem gerek, yoksa benim de hastalarım paramparça olacak."

Bunları söyledi ve kısa bir selam hareketiyle patikada köye doğru yürümeye başladı.

"Görevini yapan biri varsa, o da bu doktor," dedi Paynter. "Onun davranışını ya da davranışlarını hoş görmeliyiz."

"Yanlış davrandığını söyleyemem ben şahsen," diye yanıtladı onu Ashe, "ama gittiğine sevindim, çünkü... Yani çünkü ne kadar haklı olduğunu görmesini istemem." Sonra koltuğunda yayıldı ve yeşil yaprakların oluşturduğu çatıya baktı.

Ashe, gözlerini masadan ayırmaksızın, "Vane Ağa'nın öldüğünden bayağı eminsiniz," dedi.

"Emin olmaktan da öte," dedi Ashe, gözlerini yapraklardan ayırmamıştı. "Nasıl öldüğünü de çok iyi biliyorum."

Amerikalı derin bir soluk aldı ve "Öyle mi?" dedi. Biri ağaca, diğeri de masaya bakmaktaydı hâlâ, bir süre öyle kaldılar.

"Bilmek fazla abartılı bir sözcük belki," diye sürdürdü konuşmasını Ashe. "Keşke bu kanımı değiştirecek bir şeyler olsa. Savunma avukatının yerinde olmak istemezdim."

"Savunma avukatı," diye yineledi Paynter ve hemen gözlerini kaldırıp Ashe'e baktı. Aziz Securis efsanesinden söz ettikleri o ilk günkü gibi, adamın Napolyonvari çenesi ve ağzı gene dikkatini çekti.

"Yani..." diye başladı, "Sizce ağaçlar..."

"Kahrolsun ağaçlar," diye hırladı avukat. "O akşam ağacın iki bacağı vardı. Ozan dostumuz yürüyen ağaç demişti hani. Ozan arkadaşımıza göre o gece ozanın hep deniz kıyısında şairane bir havayla yürümekte olmadığını görünce şaşırmıştınız ve kor-

karım ben de sizin bilgisizliğinizi etkiledim. O zaman şimdi olduğu kadar emin değildim."

"Neden emin değildiniz?" diye sordu öteki.

"Her şeyden önce," dedi Ashe, "o gece ozan dostumuzun Vane'in peşinden ormana gittiğinden eminim, çünkü onu oradan dönerken gördüm."

Paynter öne eğildi, birden yüzü solmuştu, heyecan içindeydi, ahşap masaya öyle bir çarptı ki, masa sallandı.

"Yanılıyorsunuz Mr. Ashe," diye haykırdı. "Harika bir insansınız ama yanılıyorsunuz. Belki tonlarca kanıt vardır elinizde, ama yanılıyorsunuz. Ben bu ozanı tanırım; onu bir ozan olarak tanıyorum; sizse bu bilgiden yoksunsunuz. Size üstü kapalı yanıtlar verdiğini sanıyorsunuz, biliyorum, hep gülümsüyor, sonra bir öfkeyle bakıyor gibi geldi size; ama bu tipleri tanımıyorsunuz. İrlandalıları neden anlamadığınızı şimdi görüyorum. Bazen yumuşak, bazen sinsi, bazen cani, bazen de yabani olduğunu düşünüyorsunuz; oysa o hiç yabani değil, uygar; sizin anlamadıklarınızı anlamanın verdiği ince bir ironi ile titremekte."

"Eh," dedi Ashe, "kimin haklı olduğunu göreceğiz."

"Göreceğiz," dedi Cyprian ve ansızın masadan kalktı. Estetin bütün yorgunluğu üzerinden gitmişti; Yanki aksanı, meydan okumayı dile getiren bir borazan gibi ötüyordu, Yeni Dünya'dan başka hiçbir şeyi gözü görmüyordu.

Uzun bacaklarıyla bir atlet gibi gerinerek, "Bu işe ben kendim baksam iyi olacak," dedi. "Sizin şu küçük ormanı yarın ben arayacağım. Şimdi geç oldu, yoksa hemen arardım."

Avukat da ayağa kalkarak, "Orman araştırıldı," dedi.

"Tamam da," dedi Amerikalı, "uşaklar aradı, po-

lis, yerel polis, daha birçok kişi aradı; ama size bir şey söyleyeyim mi, bana kalırsa hiç kimse ormanı doğru dürüst aramadı."

"Peki siz nasıl arayacaksınız?" diye sordu Ashe.

"Onların yapmadığını yapacağım," dedi Cyprian. "Bir ağacın tepesine çıkacağım."

Neşesi yerine gelmiş gibilerden garip bir havayla hızlı hızlı yürüyerek evine gitti.

Ertesi sabah gün ağardığında uzak diyarlara yolculuğa çıkar havalarında Vane'in avlusu dışında belirdi. Omzunda bir dürbün asılıydı, belindeki kemere hayli büyük keskin bir bıçak takmıştı, elindeki av bıçağını kabadayı bir kovboy gibi sallıyordu. Bu kaba köylü yalınlığına karşın, ya da belki yalınlığı sayesinde kabaran bir iştahla manzaraya ve eski köyün semalarına, özellikle de başının üzerinde asılı duran kare bir tahtaya yazılı eski otel tabelasına baktı; tabela, mavi fok balıkları, altın haçlar ve mor kuşların oluşturduğu bir resme benziyordu. Bu resimli kare tahtanın renkleri ve kübik köşeleri, bir oyun ya da kukla gösterisi gibi hoşuna gitti. Bahçenin ortasında, taşların üzerinde sağa sola kımıldanıp bakındı bir süre; sonra kesik bir kahkaha attı ve arkadaki bahçeyle park alanına giden dik yokuşları tırmanmaya başladı. Ağaçla masanın bulunduğu alanın üzerindeki yükseltiden baktığında, bir tarafta evin yanından geçerek uzaklara ilerleyen, şafağın ışıkları altında manzaranın harika ayrıntılarının seçildiği büyük vadiyi görüyordu. Bahçenin orasında burasında bulunan ağaçlar, yeşil kirpiler gibi görünüyor, Orta Çağ haritalarının boş alanlarında yürüyen sayısız böcekleri andırıyorlardı. Renk renk tarlalara ayrılmış toprak, tabela ile uyum içindeydi; bu manzara da sanki hemen çok eski ve neşeli bir resme dönüştü. Bahçenin diğer yanından denize doğru inen arazi

sonra gene yükseliyor, o ünlü ya da ünsüz ormana ulaşıyordu; garip ağaçların oluşturduğu küme bayıra eğik bir halde sessizce duruyor, bu da bir haritayı değilse de kuşbakışı bir görünümü andırıyordu. Yalnız tavus kuşu ağaçlarının ortada oluşturduğu üçlü küme gökyüzüne tırmanmaktaydı; bunlar, sakin bir güneş ışığında rüzgârların üçgen tapınağı gibi klasik bir görünüm oluşturuyordu. Ağaçlar daha yeni ve daha sakin bir havayla, gizemsiz gibi görünüyorlardı; şimdi kehanetle ilgili olarak daha yeni ve daha çocukça bir merak ve cesaret duyuyordu. Gezilerinin hiçbirinde böylesine hafif hissetmemişti kendini, çünkü insanın duygu ve heyecanlarıyla ilgili biri olarak sonunda yapacak bir şey bulmuştu; bir dostu için savaşmaktaydı.

Ne var ki, o meşum ağaçların bulunduğu bahçenin kapısında, şimdi daha yeşil ve daha büyük yaprakların örttüğü ormanın tam girişinde tek başına duran biriyle karşılaştı ve birden durdu.

Yüksek eğreltiotları arasında yürümeye çalışan ve kendinden geçmiş bir halde bir şeyler arayan oduncu Martin'di bu. Adam kendi kendine konuşuyor gibiydi.

"Onu buraya bıraktım," diyordu. "Ama herhalde bir daha hiç elime alamayacağım. Eğilip almak istediğimde Doktor bırakmadı; şimdi onların eline geçti. Ağam Vane'i de ele geçirdiler. Ağaç ve demir, ağaç ve demir... yemek onlar için işten bile değil."

Paynter adamın azarlanmaktan korktuğunu anladı ve "Gel," dedi. "Bayan Vane ne gerekiyorsa verecektir sana, bundan eminim. Hem, Ağa hakkında uydurulan o masallara inanma. Ağaçların bu işle bir ilgisi olduğunu gösteren en küçük bir iz var mı, yok. Hatta ahmakların sözünü ettiği o fazladan uzamış dallar bile yok."

Bu arada Paynter, karşısındaki adamın aklının tam olduğu konusunda giderek artan bir kuşku duymaya başladı. Öte yandan, söylediklerine hiç heyecanlanmadan yanıt veren adamın gözlerine baktığında, aklının pekâlâ başında olduğunu görerek şaşırdı.

"Efendim, acaba dalları daha önce saymış mıydınız?"

Sonra birden dalgın haline büründü; Paynter onu orada dolaşır ve otlar, çalılar arasında gidip gelirken bıraktı; kendisiyse, güneşli yoluna birden bir gölge düşmüş biri gibi ormana daldı.

Ormanın derinliklerine dalınca birden sanki denizin dibindeki kumlardaymış gibi, o yaz güneşinde bile yemyeşil bir donuk ışık gibi parıldayan yapraklarla kaplı patikada yürürken buldu kendini. Merkezdeki ağaçlara yaklaşmaya kararlıymış, bu ağaçlarsa Hampton Sarayı'nın avlusundaymış gibi, tahmin ettiğinden de kıvrımlı bir yolda ilerliyordu; zaten, ağaçlar, ona göre labirentin tam ortasınaydı nasılsa; yamuk yumuk bir yolun elverdiği ölçüde doğrudan bu ağaçları hedef almıştı; son köşeyi döndüğünde, ilk kez bitkilerden oluşan ve sadece yukarıdan gördüğü o kulelerin ormanda bel hizasında olduğunu görünce şaşırıp kalakaldı. Üç dalın bir büyük kökten dev şamdanlar gibi yükseldiği varsayımının doğru olduğunu gördü; üzerinde yeşil yosunlar bulunan iki çatal oluşturmuş gövde, yere hayli yakındı ve kişiye ilk basamağı sunuyordu. Ayağını basamağa koydu, bir an bile duraksamadan fasulye sırığına tırmanan Jack gibi kendisini havada buldu.

Yaprak ve dallardan oluşan çatı, yemyeşil bir gökyüzü gibi uçsuz bucaksız uzanıyordu; ancak sağda solda dalları büküp kırarak yukarı doğru bir yol açtı kendine ve sonunda, ansızın dünyanın tepesine

çıkmış duygusuna kapıldı. Daha önce açık havada hiç bulunmamıştı sanki. Deniz ve kara, altında ve çevresinde yusyuvarlak duruyor, kendisi uzun bir ağacın dalında ata binmiş gibi oturuyordu. Güneşin gökyüzünde hâlâ görece olarak alçaldığını görünce şaşırdı, güneşin üzerinde sonsuza dek parladığı topraklara bakıyordu sanki.

Gereksiz bir sevinci ele veren sesiyle, "Darien'de bir tepe üzerinde sessiz sedasız," diye haykırdı; böylece dile gelen tümce mantıksız olmakla birlikte, uygunsuz değildi. Gerçekten de Yeni Dünya'dan yeni gelmiş çağdaş bir gezgin değil de, Yeni Dünya'ya yeni gelmiş ilkel bir serüvenci gibi hissediyordu kendini.

"Acaba," diye sürdürdü konuşmasını, "gerçekten de bu sessiz ağaca toslayan ilk insan ben miyim? Öyle görünüyor. Şu..."

Birden durdu ve dalının üzerinde kımıltısız oturmayı sürdürdü, ama gözleri az aşağısındaki bir dala çevrilmişti, gözlerinde yılan görmüş bir adamın açık, dikkatli ve meraklı bakışları vardı.

Baktığı şey, ilk bakışta ağacın pürüzsüz ve canavarsı gövdesine yayılmış geniş, beyaz bir mantar sanılabilirdi, ama değildi.

Tünediği yerden tehlikeli bir şekilde eğilerek beyaz şeyi yakaladı ve yapıştığı daldan ayırdı, sonra bunu elinde tutup ona bakarak öyle oturdu. Tuttuğu şey, Vane Ağa'nın beyaz Panama şapkasıydı ama altında Vane Ağa yoktu. Paynter bu yokluk karşısında adını bilmediği bir rahatlama hissetti.

Orada, berrak güneş ve deniz havasında, bir an için kendi öyküsünün tüm trajik korkuları çevresini sardı ve onu boğacak gibi oldu. Bu ağaç, bataklıklardaki şeytani ağaçlardan biriydi gerçekten de. Hatta, bir insanın şapkası dışında her şeyini sindirme fikri-

nin içerdiği gizli maskaralık bile karabasanı basitleştiriyordu sadece. Birden kendisini ağacın bir yaprağına dalgın bakarken yakaladı; ağaç ona doğru dönmüştü, efsanenin oluşmasında payı olan garip işaretler, gerçekten de tavus tüyünün üzerinde küçük bir göz gibi duruyordu. Sanki ağaç uyuyordu da bir gözünü açmış ona bakıyordu.

Gayretli bir çabayla aklını başına topladı ve dal üzerinde doğruldu; aklı başına geldiğinden şapkayı dişleriyle tutarak ağaçtan inmeye başladı. Ormanın dünyasına döndüğünde, şapkayı daha yakından inceledi. Şapkanın tepesinde bir yerde, kuşkusuz ağacın altındaki masada dururken bulunmayan bir delik ya da yırtık vardı. Oturdu, bir sigara yaktı ve uzun uzun düşündü.

Ne kadar küçük de olsa bir ormanı birkaç dakika içinde aramak kolay değildir; ama Paynter kendi kendine konuyla ilgili birkaç deneme yaptı. Ağaçların ve çalıların sıklığı bu noktada işine yarıyordu. Eğilip bükülmüş çeşitli otlara, kırılmış dallara bakarak yoldan ormana giren birinin izlerini seçebilirdi en azından. Saatler süren çabadan sonra alanın bir haritasını yaptı ve bir ya da birkaç kişinin herhangi bir amaçla gözle görülür birkaç yöne yürüdüğü konusunda kuşku götürmez bir sonuca vardı. Çalılıklar arasında dönemeçli patika üzerinde kestirme bir yol oluşturulduğunu gösteren bir açıklık vardı; açılan yol, bir noktada ikiye ayrılıyor, geniş dönemeç halkasına ulaşan ikinci bir kestirme yol oluşturuyordu. Ama diğerlerine hiç benzemeyen ve Paynter'a göre inceledikçe, düşündükçe gizemin anahtarını veren bir yol daha vardı.

Bu kırık ve ezilmiş dalların oluşturduğu yollardan biri, tavus kuşu ağaçlarının altındaki alandan yirmi metre kadar ormana doğru çıkıyor, sonra bir-

den kesiliyordu. O noktanın ötesinde, kırılmış tek bir dal ya da ezilmiş tek bir yaprak yoktu. Bu noktadan çıkış görünmüyordu ama Paynter bunun herhangi bir amaca yönelik olmadığını düşünemiyordu. Biraz daha düşündükten sonra diz çöktü ve bıçağıyla otları kesmeye, toprağı kazmaya başladı, otların ve dalların topraktan ne denli kolay çıktığını görünce şaşırdı. Birkaç saniye sonra toprağın koca bir bölümü bir kapak gibi kalktı; bu yuvarlak bir kapaktı ve garip bir görünümü vardı, üzeri yeşil tüylü düz bir şapkayı andırıyordu. Çünkü bu yuvarlak kapak tahtadan yapılmıştı, ama üzerine toprak dökülmüştü ve kolaylıkla kopardığı dallar bu toprak tabakasında yetişmekteydi. Yuvarlak kapağı kaldırınca, yuvarlak bir delik ortaya çıktı, gece karanlığı kadar kara ve dipsizmiş gibi görünen bir çukurdu bu. Paynter hemen anladı. Kör kuyu denize yakın bir noktadaydı, ancak kendisi denize daha da yakın kör kuyular görmüştü. Elindeki koca bıçakla ayakları üzerinde doğruldu, kaşlarını çattı, kuşkuları gitmişti. Artık bildiğinin adını koymaktan çekinmeyecekti. Bu bir kuyuya atılmış ilk ceset değildi, burada mezar taşından yoksun bir mezar, Vane Ağa'nın mezarı bulunmaktaydı. Azizler ve tavus kuşları hakkındaki mitolojik uydurmaları bir anda unuttu; kafasına taştan oyulmuş bir sopa inmişçesine olayın bir cinayet olduğuna karar verdi.

Cyprian Paynter ormandaki kuyunun başında durdu, etrafında dolaşarak düşündü, kuyunun ağzını ve çevresindeki ot halkayı inceledi, çevresini saran toprağı yokladı, döndü geldi bir kez daha kuyunun başında dikildi. Araştırmaları ve düşünmesi öyle uzun sürmüştü ki günün bittiğini ve ormanla çevresindeki dünyanın, gecelerin zenginliğine adımını atmış olduğunu fark etmedi. Gün, son derece sakin

geçmişti; deniz kuyu suyu kadar durgun, kuyuysa bir ayna kadar kımıltısızdı. Sonra birden ayna, yaşayan bir canlı gibi kımıldamaya başladı.

Ormandaki kuyuda su inip kalktı, bir şeyler yutuyormuş gibi garip sesler çıkararak guruldadı, sonra ikinci bir sesle sakinleşti. Cyprian kuyunun içini iyice göremiyordu, çünkü kuyu deliği, onun durduğu yerden bir elips, neredeyse bir yarık gibi görünüyordu, diğer tarafları devedikeniyle, yeşil sakalı andıran otlarla maskelenmişti. Çünkü şu anda, kuyudan üç yarda uzakta duruyordu, üstelik, suyun konuşmaya başlamasıyla bütün o uzaklığı zıplayarak aştığının farkında bile değildi.

III
Kuyunun Esrarı

Cyprian Paynter kuyudan neyin çıkmasını beklediğini bilmiyordu – öldürülen adamın cesedi mi çıkacaktı yoksa sadece kuyunun ruhu mu? Her neyse, ne o çıktı ne de diğeri; Paynter sonuçta durumun doğal bir süreç olduğunu kabul etti. Bir kez daha kendini topladı, kuyunun kıyısına yürüdü ve aşağı baktı. Tıpkı önceden olduğu gibi suyun donuk donuk, o derinlikte ancak mürekkep kadar parladığını gördü; belli belirsiz bir katılma sesi, bir mırıltı duyduğunu sandı, ama bu ses yerini giderek kesin bir sessizliğe bıraktı. Kuyuya dalarak intihar etmeyeceğine göre yapılacak bir şey yoktu. Derken, yanında hiçbir gereç getirmediğini anımsadı, ne bir ip ya da sepet getirmişti; sonunda bunları sağlamak üzere geri dönmeye karar verdi. Ormana giriş basamaklarını gerisin geriye tırmanırken, birden daha somut bulgularının olabileceğini düşündü. Biri ormana gitmiş, Ağa'yı öldürmüş ve kuyuya atmıştı, ama bunun ozan arkadaşı olabileceğini o anda kabul etmedi; ancak ozanın ormandan dönerken görülmüş olması ciddi bir meseleydi. Hızla yürürken kararmakta olan gün, kızıl ışıklarla yer yer aydınlanıyordu, bu da bir an için hayali bir katilin kaçarken o minik ormanı ateşe verdiğini düşündürdü ona. Sonra alıcı gözle bakınca sakin günlerin bazen böyle kırmızı günbatımlarıyla sona erdiğini algıladı.

Ağaçların oluşturduğu kasvetli kapıdan kırmızı

ışıklara çıktığında, eğreltiotlarının karanlığında, oduncuyu bıraktığı noktada kımıltısız duran bir karaltı gördü. Bu oduncu değildi.

Karaltının tepesinde cenaze şapkası gibi uzun bir silindir şapka vardı; adam, gökyüzünü saran kızıl alev denizinde öylesine simsiyah duruyordu ki, onu bir anda tanıması ya da anımsaması olanaksızdı. Tanıdığındaysa, düşüncelerinde garip bir değişiklik oldu.

"Doktor Brown!" diye ünledi. "Orada ne yapıyorsunuz?"

"Zavallı Martin ile konuşuyordum," diye yanıtladı onu doktor ve eliyle köy yoluna doğru garip bir harekette bulundu. Bu hareket üzerine Paynter kan kırmızısı uzakların içinde yürümekte olan bir gölge daha gördü. Hareket eden elin de simsiyah olduğunu, gölgede durmadığını da gördü, yaklaşınca doktorun eldivenler de içinde olmak üzere baştan ayağa siyah yas giysileri içinde olduğunu fark etti. Bu, Amerikalı'da küçük ama keskin bir şok yarattı, o andaki gözleri bu karaltının, bulunamayan cesedi gömmek üzere gelmekte olan bir cenaze sorumlusu olduğunu sandı.

"Zavallı Martin, baltasını arıyor ne zamandır," dedi Doktor Brown, "ama ben ona baltayı alıp bir kenara koyduğumu söyledim. Laf aramızda, ona pek güvenileceğini sanmıyorum." Sonra, siyah giysisine bakıldığını anlayınca, "Cenazeden geliyorum," dedi. "Birini daha yitirdik, biliyor muydun? Zavallı balıkçı Jake'in karısı, kıyıdaki kulübede oturuyorlar hani, sıtmadan öldü."

İkisi birden döndü, kırmızı akşam ışıklarına baktılar, Paynter güdüsel olarak daha yakından bir incelemeye girişti – sadece doktorun giysilerini değil, kendisini de incelemekteydi. Dr. Burton Brown uzun

boylu, ince esmer yüzü ve kaşsız alnında neredeyse acı veren bir aydın havası ile gözlükleri olmasa, ordu mensubu sanılacak kadar düzgün giyimli, uyanık, dikkatli biriydi. Yüzü genelde sinekkaydı diye tabir edilen estetik tipi simgelemekle birlikte ısıramayacağı kadar kısa kesilmiş ince bir bıyık ve bıyıkları ısırmaya çabalıyormuşçasına hareket eden ağzı, görünümünde bir çelişki oluşturuyordu. Son derece zeki bir ordu cerrahı olabilirdi, ama daha çok mühendise ya da askeri bilimden çok askeri sessizliği gerektiren hizmetlerden birini görüyormuş sanıyordunuz. Paynter bu adamda bulunan kaba saba güvenilirliğe saygı duyuyordu; biraz duraksadıktan sonra bütün bulgularını anlattı ona.

Doktor, ölü Ağa'nın şapkasını eline aldı, hoşnutsuz bir dikkatle inceledi. Parmağını şapkanın tepesindeki deliğe soktu ve düşünceli bir tavırla hareket ettirdi. Paynter ise yorgunluğunun kendisini çok hayalci yaptığını düşündü, çünkü yıpranmış beyaz kalıntıdaki delikten sallanan kara parmak gibi saçma bir şey, onu inanılmaz ölçüde rahatsız etmişti. Doktor da kısa bir süre sonra profesyonel bir kesinlikle aynı bulguları paylaştı ve daha da ileri gitti. Çünkü Paynter kuyudaki suyun hareket ettiğini anlatırken, ona gözlükleri üzerinden şöyle bir baktı ve "Yemek yediniz mi?" dedi.

Paynter ilk kez bütün gün durup dinlenmeden çılgınca çalıştığını ve ağzına bir lokma koymadığını düşündü.

"Gereğinden fazla yediğinizi ima ettiğimi sanmayın," dedi tıp adamı, üzgünlüğün gölgelediği şakacı bir ses tonuyla. "Tersine, yeterinden az yediğinizi söylemek istiyorum. Sanıyorum biraz şaşırmış haldesiniz, sinirleriniz olayları abartmanıza yol açıyor. Neyse, bu gece artık başka araştırma yapmamanızı

öneririm. Elimizde ip ya da balık oltası falan gibi bir şey olmadan yapılacak bir şey yok; ama sanıyorum balıkçıların tarama demirleri türünden bir şey bulabilirsiniz. Zavallı Jake'de vardı bu tür şeyler, biliyorum. Yarın sabah getiririm. Aslında ben orada biraz da Jake'in içinde bulunduğu durumdan dolayı kalıyorum, yabancı yerine benden yardım istemeyi yeğliyor. Eminim anlıyorsunuzdur."

Paynter onu onaylayacak kadar anlıyordu durumu, dik yokuştan aşağı sahile ve balıkçının kulübesine gitmekte olan doktorun karşısında neden öyle boş boş durduğunu sordu kendi kendine. Sonra kafasındaki düşünceleri attı, hatta bilinçli olarak boş verdi ve yavaş adımlarla ağır ağır Vane'in evine yollandı.

Doktor, artık matem giysileri içinde olmamakla birlikte, matemli davranışlar içinde ertesi sabah tam saat altıda getireceğine söz verdiği ve uygun bir derinliğe batmış olabilecek bir şeyleri yukarı çekmeye yarayacak kancalar ve ağlardan oluşan gereçlerle donanmış olarak sözleştikleri yerde belirdi. Profesyonel turuna başlamak üzere gidecekti, Amerikalı'nın, hiç profesyonel olmayan dedektiflik işine burnunu soktuğunu belirtecek hiçbir şey söylemedi. Bu kaygısız amatör, gerçekten de dünkü kaygıların hepsini değilse de çoğunu keşfetmişti, şimdiyse yapılabilecek her türden sağlık kontrolünden başarıyla çıkacak durumdaydı, dolayısıyla enerjisinin tamamını dünkü işlerin devamına adadı.

Çalışması için gerekli bilimsel gereçler bir yana, küçük ormanda sadece güneş ışığı ve kuşların şarkısı değil de, ona eşlik eden bir insan, hele son derece zeki bir insan olmasaydı, ikinci gününün çalışmaları daha parlak ve daha neşeli olabilirdi. Doktordan ayrıldıktan sonra ve köyden ayrılmadan önce doktor, avukat Andrew Ashe'in kahverengi sakin evinin

bulunduğu bir avlu ya da meydan aramayı aklından geçirdi, böylece kuyudan çekme işlemleri çift yönlü sürdürülebilecekti. İki kafa ormandaki kuyuya eğilmişlerdi: Biri sarı saçlı, zayıf ve istekli, diğeri kızıl saçlı, şişmanca ve düşünceliydi; bir elin nesi var, iki elin sesi var deyişi doğruysa, dört elin iki elden daha iyi olduğu daha da doğru olsa gerektir. Neyse, bunlar birleşti ve öylesine zor, yetersiz ve umutsuz bir şeyden çıkacak sonuca meyve denebilirse, sonunda meyve verecek çabalarını tekrarlayıp durdular. Ağı çekerken bir ağırlık hissettiler, kuyunun parlak ağzından dışarı aldılar: Bu bir kemikti.

Ashe kemiği aldı ve elinde kemikle kaşlarını çatarak öyle durdu.

Doktor Brown buraya gelse iyi olur," dedi. "Bu bir hayvan kemiği olabilir. Bu kuyuya bir köpek ya da koyun da düşmüş olabilir." Tam o sırada arkadaşı ağdan ikinci bir kemiği çıkarmaktaydı.

Yarım saatlik bir çabadan sonra Paynter, "Bu hayli büyük bir köpek olsa gerek," dedi. Bu arada ayakları dibinde beyaz parçalardan oluşmuş küçük bir yığın bulunuyordu.

Ashe, daha düz bir sesle, "Henüz bir şey görmedim," dedi. "Bu kuşkusuz bir insan kemiği."

"Bence bu mutlaka bir insan kemiği," dedi Amerikalı.

Ve biraz dönerek, arkadaşına bir kafatası uzattı.

Ne türden bir kafatası olduğu konusunda kuşkuya yer yoktu; mantığın gizemini ele veren başka hiçbir şeye benzemez bir kıvrım vardı kafatasında, altındaysa insan gözlerinin bulunduğu iki kara delik. Ne var ki, tam bunların üzerinde, solda daha küçük bir başka delik vardı ve bu göz yuvası değildi.

Derken avukat, sanki zar zor konuşur gibi, "Bilinen herhangi bir insan olduğunu belirtmeksizin ka-

fatasının bir insana ait olduğunu kabul edebiliriz. Sonuçta bu hikâyede bir sarhoş söz konusu olabilir; tökezleyip kuyuya düşmüş olabilir. Belli koşullar altında, belli doğal süreçlerden sonra, kemikler, öldürenin herhangi bir çabasına gerek duymaksızın bu hale geliyordur herhalde. Gene de doktoru bulmamız gerek."

Sonra ansızın bir soru sordu, ancak kendi sesi, söylediğine güçlükle inandığını ele veriyordu:

"O elindeki zavallı Vane'in şapkası değil mi?"

Şapkayı suskun Amerikalı'nın elinden aldı ve sanki biraz aceleyle kuru kafaya yerleştirdi.

"Hayır, yapma!" dedi diğeri elinde olmadan.

Avukat, parmağını, tıpkı doktorun yaptığı gibi şapkadaki delikten soktu, şapkadaki delik, kafatasındakiyle çakışıyordu.

"Benim daha çok üzülmem normal," dedi avukat titreyen sesiyle. "Sanırım ben senden daha eski dostuyum."

Paynter ağzını açmadan başını salladı, son saptamayı kabul ediyordu. Son kuşku ya da umut gitmişti, Paynter çekme aygıtına döndü ve son buluşunu yapıncaya dek ağzını açmadı.

Çevrelerinde kuş sesleri giderek yükseliyor gibiydi, yeşil yaz yapraklarının dansları, ötede, yeşil yaz denizinin içinde yinelenmekteydi. Sadece gizemli ağaçların iri kökleri görülüyordu, geri kalan bölümleri çok yükseklere uzanıyordu, çevrelerinde küçük, canlı ve mutlu şeylerden oluşan bir orman bulunmaktaydı. Bu iki insan iki saf doğa bilimci olabilirdi, ya da hatta, o yaz tatilinde yılanbalığı ya da dikenli balık avlayan iki çocuk olabilirdi... Paynter ağda herhangi bir kemikten çok daha ağır olduğu anlaşılan bir şeyi yukarı çekti. Nesne az daha ağı parçalayacaktı, çıktı ve ses çıkararak yosunlu taşın üzerine düştü.

"Hakikat, daima kuyunun dibindedir," diye haykırdı Amerikalı sesini yükselterek. "İşte! Oduncunun baltası."

Gerçekten de balta, tıpkı oduncunun bütün bu işlerin başlangıcında fırlattığı yerde olduğu gibi, ormandaki kuyunun yanındaki otlar üzerinde dümdüz uzanmış parıldıyordu. Ancak parlak balta bıçağının bir köşesinde kurumuş, kahverengi bir leke bulunuyordu.

"Anlıyorum," dedi Ashe, "oduncunun baltası, dolayısıyla oduncu. Tahminleriniz doğru çıktı."

"Benim tahminlerim mantıklıdır," dedi Paynter. "Bakın Mr. Ashe, ne düşündüğünüzü biliyorum. Treherne'e güvenmediğinizi biliyorum, bütün bu düşüncelerinizde haklı olduğunuzdan da eminim. Ancak, her şeyden önce, oduncunun baltasını oduncunun kullandığını varsayabiliriz. Ne diyorsunuz?"

"Hayır, diyorum," dedi Avukat. "Bir oduncunun kullanacağı son silah oduncu baltasıdır; yani adamın aklı başındaysa."

"Başında değil," dedi Paynter sessizce. "Doktorun fikrini öğrenmek istediğinizi söylediniz az önce. Doktorun bu konudaki görüşü benimkiyle aynıdır. İkimiz de onu buralarda dolaşırken gördük; bu işi aklına koymuş olduğu aşikâr. Katil sizin gibi bir işadamı olsaydı söylediğiniz doğru olabilirdi. Ama bu katil gizemli biri. Ağaçlar konusunda fanatik hevesler yönlendiriyor onu. Öyle sanıyorum ki, baltayla ilgili çok ciddi bir kurban etme düşünceleri vardı ve bir kalabalığın önünde tıpkı I. Charles'a yapıldığı gibi Vane'in kafasını kesmeyi amaçlıyordu. Adam hâlâ baltayı arıyor, belki de bunun kutsal bir anı olduğunu sanıyor."

Ashe gülümsedi, "Hangi nedenle anında kuyunun dibine gönderdi onu peki?" dedi.

Paynter güldü.

"Beni köşeye sıkıştırdınız," dedi. "Ama sanıyorum aklınızda başka şeyler de var. Herhalde, hepimiz de ormana bakıyorduk diyeceksiniz; ama bakıyor muyduk? Açıkçası, tavus kuşu ağaçları beni hasta etti bir anda... Uyuma hastalığına tutuldum."

"Eh," diye onayladı onu Ashe, "al benden de o kadar. Bütün bir gece uyanık olduğuma yemin edemem doğrusu ama ben bunu sihirli ağaçlara bağlamadım... Sadece erken yatma alışkanlığımın gereği diye düşündüm. Ama bakın, Mr. Paynter; cinayeti köyden ya da uzaklardan birinin işleyemeyeceğine dair sağlam tezlerim var. Diyelim bize görünmeden yanımızdan geçti ve Vane'in yanına gitti. Ama neden onu ormanda arasın? Ormanda olduğunu nereden biliyor? Zavallı adamın ormana nasıl daldığını, buna o an karar verdiğini gördünüz. Normalde, gecenin yarısında böyle bir adamı ormanda aramaktan daha saçma ne olabilir? Biliyorum, bunu söylemek hoş değil, ama bizden, o masanın etrafındaki gruptakilerden başka kimse bilmiyordu oraya gittiğini. Bu da beni sizin dile getirdiğiniz ve doğru olduğunu düşündüğüm görüşe döndürüyor."

"Hangi görüşe?" diye sordu diğeri.

"Cinayetin gizemli, esrarlı olduğu görüşü," dedi Ashe. "Ancak bu işi zavallı Martin'den daha akıllı bir büyücü yapmış olsa gerek."

Paynter buna inanmadığını belirten bir şeyler mırıldandı, sonra sessizliğe gömüldü.

"Gelin açık konuşalım," diye yeniden söze başladı avukat. "Sizin de kabul ettiğiniz gibi Treherne'in oduncuya çılgın suçlamaları vardı. Treherne Vane'in nerede olduğunu biliyordu – bunu oduncudan öğrendiğini kimse asla öne süremez. Ancak Treherne'de daha fazlası da vardı. Vane'i ormana gitmesi için

dürtükleyen, körükleyen kimdi? Treherne. Ne olursa olsun herhangi bir nedenle bütün gece öfkeden köpürmüş halde ayaklarını sabırsızca falezlere sallayıp duran ve her şeyin yakında biteceği konusunda sövüp sayan kimdi? Treherne. Bütün bunların üstüne, ben ormana yaklaştığımda, ağaçların arasından bir gölge gibi hızla ve sessizce kayan ve yüzünü hemen Ay'a çeviren kimdi? Onurum üzerine yemin ederim ki Treherne'di."

Paynter, şaşakalmış havalarında, "Korkunç," dedi. "Söylediklerinizi düpedüz korkunç."

"Evet," dedi Ashe ciddi ciddi, "çok korkunç, ama çok basit. Treherne baltanın başlangıçta nereye fırlatıldığını biliyordu. Buraya ilk geldiği gün gördüm onu, Miss Vane kendisiyle konuşurken bir kurt gibi bakıyordu baltaya. O korkunç gece ormana giderken baltayı oradan almış olabilir. Kuşkusuz kuyuyu da biliyordu; tavus kuşu ağaçlarıyla ilgili gelenekleri en iyi bilen kimdi? Şapkayı ağaçların arasında sakladı (bu önemsiz ama), belki de kimse oraya bakmaya kalkışmaz diye umdu. Her neyse, şapkayı sakladı, çünkü kuyuda batmayacak olan tek şey oydu. Mr. Paynter, bu sözleri sadece birinden hoşlanmadığım için söylediğimi mi sanıyorsunuz? Kim olursa olsun, bir insan, olayın tıpkı bu olayda olduğu gibi kanıtlarıyla ortada olduğunu görmeden bunları söyleyebilir mi?"

"Kanıtlarıyla ortada," dedi Paynter, yüzü kireç gibiydi. "Bu kanıtlar karşısında söyleyecek sözüm kalmadı, sadece zavallı Vane şöyle ya da böyle şu anda karşımızda dikilse, bir başka öykü, hatta daha da inanılmaz bir öykü anlatabilirdi gibime geliyor."

Ashe anlaşılmaz bir şeyler söyledi.

"Bu kuru kemikler yaşayabilir mi?" dedi.

"Tanrım, sen bilirsin," dedi öteki hiç düşünmeden. "Bu kuru kemikler bile..."

Birden durdu, ağzı açık kalmıştı, solgun gözlerinde şaşkınlığın getirdiği kör edici bir ışık belirdi.

"İşte," dedi boğuk, çatlak bir sesle. "Anahtar sözcük sizin ağzınızdan çıktı. Bu ne demek? Ne demek olabilir? Kuru? Bu kemikler neden kuru?"

Avukat irkildi ve gözlerini yerdeki yığına indirdi.

"Davanız kapanmıştır!" diye haykırdı Paynter müthiş bir heyecanla. "Kuyudaki su nerede? Alev gibi dalgalandığını gördüğüm su nerede? Neden dalgalandı? Nereye gitti? Kapandı! Bilmecelere gömülmüş durumdayız."

Ashe durdu, eğilip kemiği aldı ve baktı.

"Haklısınız," dedi alçak ve titrek bir sesle. "Bu kemik, kuru kemik kadar kuru."

"Evet, haklıyım," diye yanıtladı onu Cyprian. "Sizin esrarınız da bir esrar kadar esrarengiz."

Uzun bir sessizlik oldu. Ashe kemiği bıraktı, baltayı aldı ve yakından inceledi. Muhtemelen kaymadan tutabilmek için sapına sarılmış geniş beyaz paçavrayı saymazsak, çeliğin köşesindeki donuk lekeden başka hiçbir anormallik yoktu. Paçavra kuşkusuz baltadan daha yeni ve daha temizdi ama gene de avukat bunu önemli saymadı. Ne var ki, balta da bez de kuruydu.

"Mr. Paynter," dedi avukat sonunda, "belgelerle değilse de söz ve duygularınızla haklı olduğunuzu kabul ediyorum. Mantıken bakacak olursak, bu büyük bilmece benim davamı çözmeye yetmez. Bu baltanın suya daldırıldığı kesin olamıyor, ancak kana daldırıldığı kesin; kuyuda dalgalanan su, ozanın neden ormandan çıktığının açıklaması olamaz. Ancak bunun pratik ve moral açılardan hayati bir anlamı olduğunu da kabul ediyorum. Muazzam bir çelişkiyle karşı karşıya değiliz, olayın neleri kapsadığını

da bilmiyoruz. Cinayetin işlendiği koşullarla bağlantısını kurmak güç olsa da, katil cesedi ya parçaladı ya da yalnızca kemiklerini bırakacak şekilde bir işlem yaptı. Gerçi, kemiklerin suyun ve toprağın içindeki herhangi bir madde etkisiyle çıplak kalması da akla uygun, çünkü bu gibi şeyleri neyin yok edeceği bilinmez. Şüphelendiğim kişiye karşı edindiğim ilk izlenimleri bu güçlüklerden dolayı bir kenara atacak değilim. Ancak burada çok farklı bir durumla karşı karşıyayız. Kemiklerin su dolu bir kuyuda ya da dün suyla dolu olan bir kuyuda kuru kalması bizi artık tahmin yürütemeyeceğimiz bir noktaya getirmekte. Çok büyük ve bilinmez bir etmen var. Böylesine müthiş olguları bir araya getiremiyoruz; Treherne'e karşı ya da herhangi birine karşı öne süreceğimiz olgular yok. Yok, şu anda yapılması gereken bir şey var. Treherne'i suçlayamayacağımıza göre ona başvurmalıyız. Onun zanlı olduğu konusundaki düşüncelerimizi açıkça kendisine söylemeliyiz... Ve bir açıklaması olduğunu umut ederek onu dinlemeliyiz. Bence hemen dönüp bu işi yapalım."

Paynter onu izlemeye davrandı ama bir an duraksadı ve "Söyleyeceklerim için beni bağışlayın, sizin de söylediğiniz gibi ailenin eski bir dostusunuz. Önerinize katılıyorum, ancak kuşkularınızı dile getirmeden önce Miss Vane'i biraz uyarmak gerek diye düşünüyorum. Korkarım bu onun için yeni bir darbe olacak."

"Pekâlâ," dedi Ashe bir an dalgın baktıktan sonra. "Gelin önce ona gidelim."

Ormandaki ağaçların arasından Barbara Vane'in, üzeri yazışmalarla dolu bahçe masasında yazı yazmakta olduğunu ve kâhyanın sararmış suratıyla sandalyenin ardında beklediğini gördüler. Arkalarındaki otlar seyrekleştikçe masadaki küçük grup

büyüyor ve gün ışığında daha net görünüyordu; Paynter bir felaket habercisi ortağı olacağı duygusuyla neredeyse acı çekiyordu. Kız gözlerini kaldırıp onlara bakarak gülümsediğinde duyduğu acı daha da arttı.

"İzin verirseniz sizinle özel görüşmek istiyorum," dedi avukat; saygılı edasında hafif bir otorite seziliyordu. Kâhya gidince sempatik bir havayla ozanın ormandan garip kaçışından, kuyudan çıkan kuru kemiklere kadar her şeyi eksiksiz ve açıkça ona anlattı. Ne vurgularında ne de sözcüklerinde hiçbir hata bulunamazdı, gene de karşı cinse karşı çok hassas görüşleri nedeniyle diken üzerinde duran Cyprian sorgulandığı duygusuna kapıldı. Çok huzursuzdu, berrak gökyüzündeki birkaç renkli buluta baktı, ormanda oradan oraya fırlayan renkli kuşlara baktı ve o anda gene ağacın tepesinde olmayı yeğlediğini düşündü.

Ancak kısa bir süre sonra kızın söylenenleri algılayışı, onu acımadan çok şaşkınlığa yöneltti. Umduğu hiçbir şeye benzemiyordu, ama gene de umduğu ile gördüğü arasındaki farkı niteleyemiyordu. Kafatasının şapkadaki delik sayesinde babasına ait olduğunun saptanması kızın biraz sararmasına yol açtı, ama gene de istifini bozmadı; daha başta kötümser açıdan baktığından belki, şaşırmaması normal karşılanabilirdi. Ama anlatılanların gerisini dinlerken bakır renkli kâküllerinin altındaki gür kaşlarında anlaşılması güç, düşünceli bir hava belirdi. Ancak kızın beklediğinden kesinlikle daha az ya da biraz daha az umursamaz olduğu kanısına vardı. Kız sanki onların anlattıklarına değil de kendi sorununa gömülmüştü. Uzun süre suskun kaldı, sonunda dedi ki:

"Teşekkürler Mr. Ashe, gerçekten size minnettarım. Ne de olsa konuyu er ya da geç varması gereken

noktaya getiriyor." Ormana ve denize dalgın baktı, sonra konuşmasını sürdürdü: "Sadece kendimi düşünmem yetmiyor, anlıyor musunuz? Ancak gerçekten böyle düşünüyorsanız, hiç kimseye sormadan gerekenleri söylemenin zamanı geldi. Korkunç bir şey söylüyormuş gibi, 'Mr. Treherne o gece ormandaydı,' diyorsunuz. Benim için hiç de korkunç değil bu gerçek, çünkü orada olduğunu biliyorum. Hatta, ikimiz de oradaydık."

"İkiniz!" diye yineledi avukat.

"Birlikteydik," dedi kız sakin sakin, "çünkü birlikte olmak hakkımızdı."

Ashe şaşırmıştı, "Yani," diye kekeledi, "nişanlıydık mı demek istiyorsunuz?"

"Hayır, hayır," dedi kız. "Evliydik."

Şaşkın sessizlik içinde, aklına bir şey daha gelmiş gibi, "Hatta, hâlâ da evliyiz," dedi.

Güçlü kuvvetli görünen avukat, aptallaşmışçasına sandalyesinin arkalığına dayandı, bu görüntü Paynter'ı güldürdü.

Barbara aynı ölçülü tavrıyla, "Elbet bana, neden zavallı babam bilmesin diye gizlice evlenmemiz gerektiğini sorabilirsiniz. Size hemen içtenlikle doğrusunu söyleyeyim: Çünkü bilseydi, beni beş parasız bırakırdı. Kocamdan hoşlanmadı, sanıyorum siz de pek hoşlanmadınız. Bunları size anlatırken ne söyleyeceğinizi de adım gibi biliyorum... Serüvenci, her zamanki gibi zengin mirasçıyı avucunun içine aldı. Bu mantıklı, ne var ki son derece yanlış. Babamı para uğruna, hatta bir erkek uğruna bile kandırmış olsaydım, size bunlardan söz etmeye utanırdım. Sanıyorum hiç utanmadığımı açıkça görüyorsunuzdur."

"Evet," dedi Amerikalı, büyük bir inançla, "evet, görüyorum."

Kız bir an için düşünceli düşünceli ona baktı,

belirsiz bir konuda söyleyecek sözcükleri arıyor gibiydi.

"Buraya ilk geldiğinizde bize Afrika ağaçlarından söz ettiğinizi anımsıyor musunuz Mr. Paynter?" diye söze başladı. "O gün benim doğum günümdü, yani birinci doğum günüm. O zaman doğdum ben, ya da ayıldım, uyandım falan... Bu bahçede güneşin altında bir uyurgezer gibi dolaşıyordum. Buralarda ya da bizim toplumda pek çok uyurgezer var bence; hepsinden sağlık fışkırıyor, akıllı uslu, terbiyeli, çevreleriyle öyle uyum içindeler ki, yaşadıkları bile anlaşılmıyor. İşte, ben bir şekilde canlandım; bebekliğimizde nesneleri fark etmeye başladığımızda, onların ne kadar derin izler bıraktığını bilirsiniz. Ben fark etmeye başladım. Fark ettiğim şeylerden biri sizin öykünüzdü Mr. Paynter. Çocukların Noel baba diye birinin varlığını duyması gibi ağaçların arasında yaşayan keşişin, Aziz Securis'in varlığını duymuş gibi oldum; bir de şu büyük ağaç, hâlâ varlığına inandığım gulyabaniymiş gibi geldi. Öyle şeylere inanırım çünkü ya da daha doğrusu bunlara giderek daha fazla inanmaya başladım; zavallı babamı kayalıklara çeken şeyin de inançsızlığı olduğundan adım gibi eminim; hepiniz de onu mahvetmek için peşinden gidiyorsunuz. İşte bu nedenle toprakları istiyorum, gene bu yüzden toprakları istemekten utanmıyorum. Yok olmakta olan bu toprakları ve can vermekte olan bu insanları, durumu anlayanlar dışında hiç kimsenin kurtaramayacağından eminim Mr. Paynter. Anlayan insanlar derken de, şu toprakta ve arazide bulunan binlerce küçük işaret ve belirtileri, neredeyse silinmiş olan izleri kastediyorum. Kocam anlıyor, bense anlamaya başladım; babam hiçbir zaman anlayamazdı. Hafife alınmayacak bazı günler vardır, bir yerin ruhu vardır, varlığının kabul edilmesi gereken

noktalar vardır. Duygusal olduğumu ve eski güzel günleri özlediğimi sanmayın lütfen. Eski günlerin hepsi de güzel değildi; işte mesele bu, Mr. Paynter, biz iyiyle kötüyü birbirinden ayıracak kadar bilgili ve anlayışlı olmalıyız. Bir azizin ya da kutsal bir geleneğin izlerini, ya da babamın ağaçlarının kesilmesi, mihrabının yok edilmesi için sefil bir tanrıya yalvarmayı gerektiren olguları korumak ve kurtarmak için gerekli bilgi ve anlayışa sahip olmalıyız."

"Babamın ağaçları," dedi o anda Paynter hiç düşünmeden; sonra güneşte parlayan kuşların uçuştuğu koruya doğru baktı.

Ashe ürkütücü bir sakinlik içinde, "Mrs. Treherne," dedi, "bu söylediklerinize, belki de sandığınız gibi size hak vermiyor değilim. Bütün bunların safsata olduğunu söylemeyeceğim, çünkü bundan daha iyi bir şey bulmak gerek: Sakıncası yoksa, süper safsata diyeceğim ben buna. İnsanların başını döndürdüğü gibi dünyayı döndüren şeyin de bu olduğunu yadsıyacak değilim. Ama başka duygular da vardır madam, başka görevler de vardır. Babanızın iyi bir adam olduğunu, başına gelenlerin aşağılık birinin yazgısı olsa bile üzücü bir olay olduğunu size söylememe gerek bile yok. Bu korkunç bir şey, sağduyumuza sığınmamızı gerektirecek büyük felaketlerden biri. Her şeyin bir nedeni vardır, aziz dostum doğranmış durumdayken, masalların en güzeli bile peri masallarından, aziz ve onun büyülü ağaçlarından ya da korusundan söz etmeyin bana!"

"Peki ya siz!" diye haykırdı kız ve hemen öfkeyle ayağa kalktı. "Siz ne biçim masallarla karşıma çıkıyorsunuz? Hangi büyülü ormanda yürüyorsunuz? Bana gelmiş Mr. Paynter'ın içinde suların dans ettiği sonra da yok olduğu bir kuyu bulduğunu söylüyorsunuz; ama elbet, bütün mucizeler safsata, boş laf!

Aynı suyun dibinden kemikler çıkardığınızı ve kemiklerin bir bisküvi kadar kuru olduğunu kendi ağzınızla söylüyorsunuz; ama Tanrı aşkına, kimsenin başını döndürmeyecek bir şeyler söyleyelim lütfen! Gerçekten de Mr. Ashe, gerçekten de sağduyunuzu korumaya çalışmalısınız."

Kız gülüyordu, ama gözleri alev alevdi; Ashe teslim olduğunu belirten isteksiz bir gülümsemeyle ayağa kalktı.

"Eh, gitmemiz gerek artık," dedi. "Yeni yüce eğitiminizi, metafizik görüşlerinizi saygıyla karşıladığımı söyleyebilir miyim? Akıllı olduğunuzu öteden beri biliyordum; şimdi onu kullanmayı öğreniyorsunuz."

İki amatör dedektif bir an için ormana döndü: Ashe, mutsuz Ağa'nın artıklarını ortadan kaldırmak isteyebilirdi. Söylediğine göre şimdi artık dava açmak yasal olarak mümkündü; araştırmalarının ilk evrelerinde bile davayı bir an önce açmaktan yanaydı.

"Ben sorgu yargıcı olacağım," dedi, "sanırım bilinmeyen birinin ya da birilerinin davası olacak. Sakın şaşırmayın, suçluya sahte bir güvenlik vermek için genellikle yapılır bu. Polisin önce soruşturmayı sonra sorguyu yapmayı uygun görmesi de görülen bir durum."

Ancak Paynter bu noktayı fazla önemsemedi; çünkü onda bulunan ve uzun süre sanatla gösteriş çabalarında ziyan edilmiş olan heveslenme yeteneği, daha yeni adımını attığı gerçek yaşamın aşk serüvenini esinlenmeye dönüştürmüştü. Gerçekten çok iyi bir eleştirmendi; hayran olma konusunda bir dâhiydi, pek çok duruma uygun düşecek bol çeşitli hayranlık duygularıysa hayran olduğu her şey için yeterliydi.

"Harika bir kız ve harika bir öykü," diye haykırdı. "Yeniden âşık olmuş gibi hissettim kendimi; ancak ona değil de, Meryem'e ya da Truvalı Helen'e ya da dünyanın şafağındaki o türden bir güzellik abidesine âşıktım. Bütün o kahramanlara, o ağırbaşlılığa, açık sözlülüğe ve o kadınların bir tür tahttan adımlarını atıp kalabalığın içine çıkışına bayılmaz mısınız? Ah, inanın, asıl ozan odur işte; onun yüreğinde daha büyük bir onur ve değer barınmaktadır."

"Kısacası, olağandışı güzel," diye yanıtladı onu Ashe biraz aşağılayıcı bir tavırla. "Ona çok benzeyen, saç rengi de aynı olan bir katil vardı yakından tanıdığım."

"Bir katil suçüstü değil de saçüstü yakalanabilirmiş gibi konuşursunuz," dedi Paynter. "Ama siz de kızıl saçlısınız. Acaba siz katil misiniz?"

Ashe gözlerini kaldırıp ona baktı, sonra gülümsedi.

"Korkarım sizin ozanları iyi tanıdığınız gibi ben de cinayet işleyenleri iyi tanırım," diye yanıtladı onu. "Ayrıca saç renkleri ne olursa olsun, huyları ne kadar farklı olursa olsun, hepsini tanırım. Sanırım övünmek insanlık dışı, ama benimki böylesine küçük bir yerde bile son derece ilginç bir iş. O kıza gelince, elbette onu doğduğu günden beri tanırım, ancak ve de asıl mesele burada işte. Onu doğduğu günden beri tanımış mıyım? Hiç tanımış mıyım? Hatta, tanınacak ölçüde göstermiş midir kendisini? Siz gerçeği anlattığı için hayransınız ona; doğrusu, daha önce hiç yaşamamış bazı insanlar geç kalkar, derken doğruyu söylüyordu. Onları sadece uyurken gören biz, ne yaptıklarını bilebilir miyiz?"

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Paynter. "Şey demek istemiyorsunuz yani..."

"Hayır," dedi avukat kesin bir havayla, "ama

başka nedenler var... Şu sizin ozanınızla görüşünceye dek bir şey demek istemem. Onu nerede bulacağımızı biliyorum sanırım."

Onu umduklarından da önce, Vane'in topraklarının hemen dışında, köyde bir sıraya oturmuş, bardakla elma şarabı içerek Amerikalı dostunun dönüşünü beklerken buldular; sohbete girişmek zor olmadı. Aslında o da bu trajedi konusunu açmamaya çabalamadı; avukat, pazar alanının önünde bulunan uzun sıranın bir kenarına oturarak gelişmeleri tıpkı Barbara'ya anlattığı kadar açık bir şekilde anlatmaya başladı.

Treherne arkasına yaslanıp tam tepesine rastlayan ve üzerinde renkli kuşlar ve fok balıkları resmi bulunan tabelaya bakıp kaşlarını çatarak, "Eh," dedi. "Diyelim biri Ağa'yı gerçekten öldürdü. Kendisi de temizlik hastalığı ve aydınlanmış toprak ağalıyla az adam öldürmedi."

Paynter bu tehlikeli başlangıçtan hayli rahatsız olmuştu; ancak ozan soğukkanlılıkla, elleri cebinde ve ayakları caddeye doğru uzatılmış halde sürdürdü konuşmasını:

"İnsanda bir Türk sultanının gücü ve yetkisi olduğunda ve bu gücü kötü düşüncelerle kullandığında, birinin neden ona bir bıçak sallamadığına şaşarım. Nasıl olur bilmiyorum ama, adam öldürenlere biraz daha anlayış gösterilseydi keşke. Ben kendi adıma zavallı yaşlı adamın gidişine çok üzülüyorum gerçi; ama siz beyler, dünyada pek çok başka insan da olduğunu unutuyorsunuz hep. Ona üzülmenin gereği yok, iyi bir adamdı ve ruhu şimdi cennetlerin en mutlusuna gitmiştir sanıyorum."

Meraklı Amerikalı, "Ne demek istiyorsunuz?" diye soran avukatın Napolyonvari suratında hiçbir ifade seçemedi.

"Ahmaklar cenneti," dedi Treherne ve şarap bardağını başına dikti.

Avukat kalktı. Treherne'e bakmadı, onunla konuşmadı da; ancak tam karşısında duran ve söylenenlere hiç şaşırmayan Amerikalı'ya dedi ki:

"Mr. Paynter, cinayet işleyenleri bulup yakalamamın hastalıklı bir yaklaşım olduğunu sandınız, ama bu durumda iyi ki de bu işi yapıyorum. Belki şaşıracaksınız ama şu anda Mr. Treherne benim gözümde kuşkulular listesinden tamamen çıkmıştır. Daha önce de söylediğim üzere birkaç katille yakın ilişkide bulundum; bunların hiçbirinin yapmadığı tek şey var: Cinayet hakkında konuşan, sonra da aynı anda hem yadsıyıp hem de savunan bir katile hiç rastlamadım. Hayır, bir insan cinayetini gizliyorsa neden kalkıp özür dilesin ki?"

Paynter her zamanki takdirkâr tavrıyla, "İşte," dedi, "eşsiz bir adam olduğunuzu her zaman söylemişimdir; söylediğiniz gerçekten harika bir fikir."

Ozan, topuklarını taşlara vurarak, "Yanlış anlamıyorsam," dedi, "siz ikiniz de beni inceden inceye darağacına yönlendiriyorsunuz, değil mi?"

"Hayır," dedi Paynter düşünceli bir tavırla. "Sizin suçlu olduğunuzu aklıma bile getirmedim; getirdimse bile, suçlu olmanın suç olduğu kanısında değilim, anlıyor musunuz? Bu para için ya da herhangi bir kötü niyetle değil de biraz daha vahşice ve zeki biri için işlenmeye değer bir nedenle işlenmiştir mutlaka. Sonuçta sanıyorum ozanda büyük, olağanüstü arzular gibi tutkular var; dünya onun günahlarını her zaman için daha uysal yargılamıştır. Ama şimdi Mr. Ashe sizin masum olduğunuzu kabul ettiğine göre, ben de her zaman için bu kanıda olduğumu söyleyebilirim."

Ozan da ayağa kalktı. "Garip ama ben masumum

demek ki," dedi. "Sizin o kuruyan kuyunuzla ilgili olarak bir tahminde bulunabilirim ama ölüm ve kuru kemikler hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Hem, bu arada, sevgili Paynter," –sözün burasında iki parlak gözünü sanat eleştirmenine dikti– "yapmadığım şeylerden dolayı beni bağışlamanızın gerekmediğini söylemeliyim; ve siz de umarım ozanların ahlakı konusunda sizden farklı görüşlerim olduğundan dolayı beni bağışlarsınız. Sizin de dediğiniz gibi, bu modaya uygun bir görüş, ama yanlış olduğu kanısındayım. Hiç kimsenin yasalara uymamaya, imgelemi güçlü birinden daha az hakkı yoktur. Onun tinsel serüvenleri vardı çünkü ve istediği zaman tatile çıkardı. Zavallı Ağa'nın ben istediğim zaman periler ülkesine kapıldığını gözümün önüne getiriyorum; o ormanı hiç sevmemem için bir cinayet olması da gerekmiyordu. Geçen geceki kızıl günbatımı neyse, bir cinayet de odur pek çok kişi için. Hayır, Mr. Ashe, bir daha yargılayacağınız zaman tadına bakmak için bira içmek, içmek için de onu almak durumunda olması nedeniyle hırsızlık yapan sefil birine biraz daha anlayış gösterin. Nesnelere sahip olmak için onları ellerinde bulunduran zavallı hırsızlar tayfasına sevecenlikle yaklaşın. Ama beni küçücük bir şeyi bile çalarken görseniz, gözlerimi kapatıp el Dorado kentini görsem bile" –sözün burasında bir şahin gibi başını kaldırdı– "bana acımayın, çünkü böyle bir duyguyu hak etmeyeceğim."

Ashe biraz durdu, "Eh," dedi, "soruşturma için gerekli hazırlıkları yapmalıyım şimdi. Mr. Treherne, yaklaşımınız son derece ilginç; gerçekten de sizi katiller listeme eklemeyi isterdim. Koleksiyonumda çok çeşitli ve olağandışı katiller var."

"Hiç düşündünüz mü," dedi Paynter, "belki de hayatlarında cinayet işlememiş insanlar çeşitli ve

olağandışı olamazlar mı? Belki de her sade insanın yaşamında gerçek bir gizem, işlemeyi önlediği günahların sırları vardır."

"Mümkündür," dedi Ashe. "Bir insanı sokakta durdurup hangi cinayetleri, hangi nedenlerle işlemediğini sormak uzun iş. Bense, çok meşgul bir adamım, dolayısıyla şimdi gitmem gerek."

Ozanla baş başa kaldığında, Amerikalı, "Bu kaybolan suyla ilgili bir tahmininiz var mı?" diye sordu.

"Bilemiyorum," diye yanıtladı onu Treherne, kara gözlerinde şeytanlığın ışıkları belirmişti. "Ama size, bununla bağlantısı olabilecek başka bir şey anlatayım; karım ormandaki buluşmamızdan söz etmeseydi anlatamazdım." Yüzü ciddileşti ve biraz duraksadıktan sonra devam etti:

"Karım babasının peşinden gitmeye başladığında, önce eve gitmesini, başka bir kapıdan çıkmasını ve yarım saat sonra benimle ormanda buluşmasını önerdim. Sık sık buluşurduk onunla böyle elbette, genellikle de eğlenirdik, ama bu kez durum ciddiydi, aceleye getirip yanlış bir şey yapmak istemiyordum. İkimizin de tehlikeli olduğunu belli belirsiz hissettiğimiz bir olayı olmamış hale getirmek için yapılacak bir şey olup olmadığını saptamak söz konusuydu; özellikle eşim, biraz düşündükten sonra olaya karışmanın işleri daha da kötü hale koyacağını düşündü. Yaşlı sporcu bir şey yapmaya cesaret etse bile, ona meydan okuyan adamın kendisi ya da çocuk olarak gördüğü bir kadın tarafından yolundan döndürülecek değildi. Sonunda beni çaresiz bıraktı, ama bir şeyler yapma umuduna sarıldım ve kuşkuyla ormanın ortasına gittim; orada, beklediğim suskunluk yerine bir ses duydum. Ağa kendi kendine konuşuyor gibiydi, ben o sırada adamın bu büyülü

ormanda aklını yitirdiğini düşünmeye başladım. Ancak kısa bir süre sonra iki ayrı sesle konuşmakta olduğunu anladım. Başka varsayımlar aklıma üşüştü, belki ikincisi bir ağacın sesiydi, ya da belki üç ağaç birbiriyle konuşmaktaydı da yakınlarda adam falan yoktu. Ama bu ağacın sesi değildi. Biraz sonra sesi tanıdım, çünkü masada yirmi kez duyduğum bir ses olduğunu anladım. Şu sizin doktorun sesiydi; şu anda siz benim sesimi nasıl duyuyorsanız ben de onu öyle duyuyordum."

Bir an sustu, sonra devam etti: "Ormandan ayrıldım, ama neden olduğunu pek bilmiyordum, yüreğimde bir yabanıllık ve büyülenmişlik duygusu vardı; ölgün ay ışığına çıktığımda, yaşlı avukatın sessizce ayakta durduğunu ve bir baykuş gibi bana baktığını gördüm. Sonunda ışık onun kızıl saçlarına değdi, ancak kare şeklindeki yaşlı yüzü gölgede kalmıştı. Ama iyice görebilseydim, bunun asılmış bir yargıcın yüzü olduğunu anlayacağımdan emindim."

Gene sıraya oturdu, biraz gülümsedi ve, "Ne var ki, asılmış yargıçların çoğu gibi, sanıyorum sabırla yalnız adamı asmak için beklemekteydi," dedi.

"Ve doğru kişi..." dedi Paynter hemen. Treherne omuz silkti, sıraya yayıldı ve elindeki boş kupayla oynamaya koyuldu.

IV

Hakikatin Peşinde

Mr. Andrew Ashe'in bile, beklediğinden de yetersiz bulduğu soruşturmadan bir süre sonra Paynter, gene köy hanının önündeki sırada oturuyor, önündeki küçük masada uzun bir kupadan yerel içki olması nedeniyle çok hoşlandığı birayı içiyordu. O saatte pazar meydanı boş olduğundan ve kendisi de son zamanlarda yalnız olduğundan, sırada sadece bir kişi daha oturuyordu. Mutsuz değildi, çünkü sonuçta, ünlü yurttaşı Walt Whitman'a benziyor, evreni açık bir şemsiye gibi yanında taşıyordu. Sadece yalnız değil, aynı zamanda sıkkındı. Çünkü Ashe durup dururken Londra'ya gitmiş, döndükten sonra da durmadan kuşkusuz cinayetle ilgili yasal işlere dalmıştı. Treherne ise evin hanımının eşi olarak büyük evde konumunu almış, eşiyle birlikte topraklar ve yönetim üzerinde bir yığın yenilik hazırlamaya girişmişti. Özellikle düşleri gerçekleşen evin hanımı, muazzam bir büyüklük havasına bürünmüş, bahçenin yeni şeklini belirliyordu. Dolayısıyla Paynter gibi, insanlarla konuşmayı seven birinin, tesadüfen kısa bir süre için handa kalan bir yabancıya karşı dürüst olması doğaldı. Sırada yanında pipo içmekte olan, sırt çantasını da masaya koymuş bulunan bu adam, bu romantik sahillerin resmini yapmaya gelmiş bir sanatçıydı; kadife ceketli, uzun boylu, saçı iki renkli, uzun sakallı, koyu kahverengi parlak gözleri olan bu adam bir Rus'tu. Yabancı sırt çantasını resmini yapacağı pek çok yere taşıdı; bahçenin rahmetli

Ağa'nın bütün o gösterişli yemek davetlerini verdiği tepesine şövalesini kurma izni almıştı. Ancak Paynter sanatçının yaptığı işleri değerlendirme fırsatı bulamadığı gibi, sanatçının sanatından söz etmesini bile sağlayamamıştı. Cyprian her sanat dalı hakkında kusursuz konuşabilirdi ama karşısındakinden yanıt aldığı görülmemişti. Kübistleri Picasso kültüne yeğ tuttuğunu kendine özgü nedenlerle açıklıyordu ama yeni dostunun hiçbirine ilgi göstermediği açıktı. Gerçek primitiflersa flarını sıklaştırırken Neo-primitiflerin seyreldiğini ona zorla kabul ettirdi, ancak yabancı bu kabul karşısında duygusal bir tepki vermedi. Paynter ortak bir nokta bulmak için gerilere, Post-Empressiyonistlere uzanıp da, ortak nokta bulamayınca, başka anılar aklına tırmanmaya başladı. Sadece kara kara düşünüyordu, sonuçta tavus kuşu ağaçları masalını toparlayacak gizemli bir yabancıya gereksinim vardı ve bu adam tam da bu kişinin olası havasını taşıyordu. Tam o sırada yabancı, "Gelin size buralarda yaptığım çalışmaları göstereyim," dedi.

Sırt çantası önünde, masanın üzerindeydi, adam çantayı açmaya başladığında sırıtırcasına gülümsedi. Paynter ilgi duyduğunu gösterecek nazik bakışlarla izliyordu onu, ama sanatçının çantayı açıp da masanın üzerine bilinen sanat eserlerinden, hatta en kübist diye tanımlanacak resimlerden değil de, (önce) 24'lük büyük boy kâğıt, (sonra da) Amerikalı'nın şaşkın bakışları altında yaşlı adamın, uzun süre önce kuyuda bulmuş olduğu sapında kumaş dolanmış baltasını çıkardı.

"Sizi şaşırttığım için özür dilerim beyefendi," dedi Rus sanatçı belirgin bir Londra aksanıyla. "Ama size bir polis olduğumu daha baştan söylemeyi yeğliyorum."

"Hiç benzemiyorsunuz," dedi Paynter.

"Benzememem gerekiyor zaten," diye yanıtladı diğeri. "Mr. Ashe beni buraya Polis Merkezi'nden araştırma yapmam için gönderdi; ancak herhangi bir ipucu bulduğumda size bildirmemi istedi. Hemen konuya girelim mi?

"Bu davayı aldığımda," diye devam etti dedektif, "Mr. Ashe'in ricasıyla ve elbet büyük ölçüde Mr. Ashe adına kabul ettim görevi. Mr. Ashe çok büyük bir ceza avukatıdır; kafası müthiş çalışır, yılların suçlu sicil kayıtları liste halinde kafasındadır. Avukatın görüşüne uygun olarak Ağa'nın bahçesindeki yuvarlak masada oturan beş kişinin Ağa'nın hareketlerini bildiği gerçeğini çalışmalarıma hareket noktası olarak aldım. Ancak siz beyler, söylememe izin verirseniz, belli şeyleri ve öncelikle yoklanacak diğer insanları unutuyorsunuz. Mr. Ashe'in taleplerini sizin de bildiğiniz aşamalarla ve çürütülmüş olmaları nedeniyle şimdi tartışmama gerek olmayan bazı kuşkuları da dikkate alarak yerine getirdiğimde, daha baştan dikkate almamız gereken bir konuda elle tutulur sonuçlara ulaştığımı gördüm. Şimdi, her şeyden önce, yuvarlak masa etrafında beş kişi olduğu doğru değil. Altı kişi vardı."

O bahçe ayininin tüyler ürperten durumunu, bir hortlak, hayalet ya da adı konulamamış bir şeyler gördüğünü anımsadı Paynter. Ancak dedektifin konuşması onu iyice aydınlattı.

"Altı adam ve beş beyefendi vardı, diyebiliriz," diye sürdürdü konuşmasını. "Miles denen adam, yani kâhya, Ağa'nın yok olduğunu tıpkı sizin kadar açıkça gördü; Miles'ın hayli ilgiyi hak eden biri olduğunu kısa sürede anladım."

Paynter'in yüzünde anlamış olduğunu belirten bir ışık belirdi. "Demek öyle, demek öyleydi!" diye mırıldandı.

"Mitolojik esrarımız bir polisin kâhyayı yakalamasıyla çözülmüş mü olacak? Tamam, sıradan bir kâhya olmadığının görünüşünden bile anlaşıldığını kabul ediyorum; imgelemdeki yanlışlığın benden kaynaklandığı açık. Çoğu imgelem yanlışları gibi bu da düpedüz züppelikti."

"Biz pek öyle hızlı ilerlemeyiz," dedi polis umursamaz bir tavırla. "Bunları soruşturmanın Miles'ı işaret ettiğini ve kendisinin dikkate değer biri olduğunu belirtmek için söyledim. Kendisi yaşlı Ağa'nın kimsenin tahmin etmeyeceği kadar güvendiği birisiydi; onu çapraz sorguya tabi tuttuğumda, bilinmeye değer hayli bilgi verdi bana. Hepsi, burada notlarımda yazılı, ama şimdilik sadece tek bir ayrıntıyla rahatsız edeceğim sizi. Bir gece bu kâhya, Ağa'nın yemek odası kapısının dışındayken, şiddetli bir kavga duydu. Ağa zaman zaman sertleşirdi; ama gariptir, bu kavgada diğer kişi, Ağa'dan da sert ve şiddetli haykırıyordu. Miles adamın tekrar tekrar Ağa'nın baş belası olduğunu ve ölümünün herkes için müthiş bir rahatlama olacağını söylediğini duydu. Şimdi, diğer kişinin bu köyün doktoru Dr. Burton Brown olduğunu söylemekle yetineceğim.

"Bundan sonra oduncu Martin'i araştırdım. Hiç değilse bir noktada, Martin'in kanıtları çok açık ve sizin de göreceğiniz üzere diğer tanıklar tarafından büyük ölçüde doğrulanmış durumda. Başlangıçta baltasını bulmasını doktorun engellediğini söyledi; Mr. ve Mrs. Treherne bu bilgiyi doğruladı. Ama ayrıca doktorun baltanın kendisinde olduğunu kabul ettiğini de söyledi; bunu da bir süre sonra doktoru gören, tek başına gelip baltayı alan bahçıvanın diğer kanıtları da destekliyor. Martin, Doktor Brown'ın her seferinde garip bahaneler bularak baltayı ver-

mek istemediğini söylüyor. Sonunda Mr. Paynter, baltanın tanıklığına başvuracağız."

Oduncunun aletini önündeki masaya koydu ve sapını örten garip bezi döndüre döndüre çözmeye başladı.

"Bunun eski bir sargı olduğunu görüyorsunuz," dedi. "Garip olan da bu işte, bez, gerçekten de bir sargı bezi. Bu beyaz pamukluyu böyle şeritler halinde kesilmiş olarak hastanelerde kullanıyorlar. Ama çoğu doktorda da bulunur, bunu doktor Brown'ın bir süre birlikte yaşadığı balıkçı Jake'den biliyorum, doktorun bu yararlı alışkanlığı olduğunu söylemişti." Masanın üzerindeki paçavranın köşesini düzlemeye çalışarak, "Ve sonunda," diye devam etti, "üzerinde T.B.B. harflerinin bulunması garip değil mi?"

Amerikalı mürekkeple eğri büğrü çizilmiş harflere baktı, ama pek göremedi. Karanlık belleğinde bir aynada, tıpkı ormandan çıktığında gördüğü gibi ve bilmediği bir nedenle onu hep izleyen kan kırmızı günbatımını ardına almış siyah eldivenli kara bir figür belirdi.

"Elbet anlıyorum demek istediğinizi," dedi, "bu bana pek acı veriyor doğrusu, çünkü adamı tanıyor ve ona saygı duyuyordum. Ama aynı zamanda bunlar her şeyi açıklamaktan uzak. O bir katilse eğer, aynı zamanda sihirbaz mı? Neden kuyudaki su bir gecede buharlaştı ve ölünün kemiklerini kupkuru bıraktı? Hastanelerde olağan bir işlem değil bu, öyle değil mi?"

"Su konusunda bir açıklamam yok," dedi dedektif. "Bir Doğu Londralı olarak ben de çakmadım meseleyi başlangıçta, ama Jake ve diğer balıkçıyla eski soygun günlerinden konuşmaya başlayınca meseleyi kavradım. Kuru kemiklerin hepimizi şaşırttığını kabul ediyorum. Ama gene de..."

Masaya bir gölge düştü ve dedektif konuşmasını birden kesti. Ashe, ciddi siyah giysiler içinde, tabelanın altında duruyordu; yüzü, ozanın sözünü ettiği asılı yargıcın yüzüydü ve bu gerçek şu anda gün gibi ortadaydı. Ardında sade giysiler içinde iriyarı iki adam kımıltısız duruyordu; ancak Paynter bunların kim olduğunu hemen anladı.

Avukat, "Hemen gitmeliyiz," dedi. "Dr. Burton Brown köyden ayrılıyor."

Uzun boylu dedektif ayağa fırladı, Paynter da güdüsel bir hareketle aynı şeyi yaptı.

"Herhalde veda etmek için Treherne'in yanına gitti," diye devam etti hemen Ashe. "Özür dilerim ama gerekirse onu bahçede tutuklayacağız. Sanırım bayanı bu işin dışında bırakabileceğiz. Ama siz," -derken sahte manzara ressamına döndü- "hemen gidip masanın yanındaki şövalenizi toplayıp hazır olmalısınız. Biz de sessizce izleyeceğiz ve ağacın arkasında buluşacağız. Dikkatli olmalıyız, çünkü kokumuzu aldığı belli, yoksa kaçmaya çalışmazdı."

Paynter, dedektifin ardından parka ve bahçeye doğru tırmanırken, "Bu işten hoşlanmadım," dedi.

"Ben hoşlanıyor muyum sanki?" diye sordu Ashe; gerçekten de o güçlü, iri yüzü kırış kırış olmuş, yaşlanmış gibiydi, kızıl saçları kırmızı bir peruk gibi yapay duruyordu başında. "Ben onu sizden daha uzun süre önce tanıdım, hatta belki de çok daha uzun süre önce ondan kuşku duydum."

Bahçedeki bayırın sonuna ulaştıklarında denize doğru esen rüzgârın aletini sarsmasına, saçını ve (takma) sakalını uçuşturmasına karşın dedektif şövalesini kurmuştu bile. Küçük bulutlar tüy gibi görünüyor, Amerikalı sanat eleştirmeninin daha mutlu bir sabahta gezindiği çok renkli topraklar üzerinden denize doğru ilerliyorlardı; manzara ressamının

bunları fark ettiği kuşku götürürdü. Treherne şimdi artık evi olan yapının kapısında belli belirsiz göründü; bu türden kamusal görevlerden diğerlerinden daha çok nefret ettiği için onlara yaklaşmadı. Diğerleri biraz ötede bir ağacın ardında duruyorlardı. İkisinin arasında doktorun siyah gölgesinin tıpkı oduncuya kötü haberi getirdiğinde olduğu gibi çimler üzerinde, bir kurşun gibi dümdüz ilerleyerek yaklaştığı görülüyordu. Bugün onu biraz solgun görüyorlardı gerçi ama üst dudağını açıkta bırakacak şekilde kesilmiş siyah bıyığı altında gülümsediği görülüyordu, bu arada bir an için durdu ve gözlüklerinin ardından etrafa bakındı.

Sanatçı şövalesinden doğal bir hareketle döndü, sonra ansızın doktorun ceketinin yakasına yapıştı.

"Sizi tutukluyorum," diye söze başladı, ama Doktor Brown ansızın müthiş şaşkın bir gayretle kendini kurtardı ve diğerinin üzerine atladı, takma sakalını çıkarıp o uçan bulut parçaları gibi havaya fırlattı; sonra bir tekmeyle şövaleyi devirip bir tavşan hızıyla sahile doğru koşmaya başladı. O şaşırtıcı anda bile Paynter bu davranışın asıl cinayeti neredeyse gölgede bırakacak yepyeni bir durumu ortaya koyduğunu hissetti; ancak analizlere girişecek zaman değildi, şimdi yepyeni bir merak ve enerjiyle tabana kuvvet koşan Treherne de dahil herkes avın peşine düşmüştü.

Kaçak önüne geçip onu yakalamaya çalışan bir polisle çarpıştı, polis bayırdan aşağı yuvarlandı; kaçak yabanıl bir maymunun gücüyle donanmış gibiydi. Barbara'nın bir zamanlar gelecekteki sevgilisini görmek için üzerinden baktığı, sonra da o saz şairinin tırmandığı yokuştan aşağı yuvarlandığı çiçeklerden oluşan duvardan atladı. Rüzgârla yarış edercesine bahçeyi bir baştan bir başa geçtiler, patikayı indiler, nihayet deniz kenarına, balıkçı kulübesinin ve

Amerikalının ilk kıyıya çıktında hayran olduğu kayalıklarla mağaraların bulunduğu yere vardılar. Ne var ki, kaçak uzun süre yaşadığı eve sığınmak yerine, bir tekneyi yakalayacak ya da yüzmeye davranacakmış gibi iskeleye koştu. Ancak küçük taş mendireğe vardığında dönüp arkasına baktı ve peşindekilere gözlüklü solgun yüzünü gösterdi; kovalayanlar, onun hâlâ gülümsediğini gördüler.

Treherne göğüs geçirdi, "Buna sevindim," dedi. "Adam delinin teki."

Gene de doktorun sesindeki doğallık, tiz bir çığlık duymuşçasına şaşırttı onları.

"Beyler," dedi, "ne istediğinizi sormak suretiyle yorucu görevlerinizin verdiği acıyı uzatacak değilim; ancak sizden bu görevlerinize hiçbir şekilde halel getirmeyecek küçük bir ricada bulunacağım." Öylesine bakıyormuş gibi saatine baktı. "Bence on beş dakika kadar bir zaman var. Bu kısa süre için burada benimle bekler misiniz lütfen; sonra gerekenleri, istediklerinizi yapacağım."

Şaşkın bir sessizlik çöktü, sonra Paynter, "Ben, alttan alalım diyorum," dedi.

"Ashe," dedi doktor yeni bir ciddi ifadeyle, "dostluğumun hatırına bu son küçük hoşgörüyü göster bana. Hiç fark etmeyecek; kaçmama yarayacak silahım yok, hiçbir şeyim yok; isterseniz üzerimi arayabilirsiniz. Biliyorum ki doğruyu yaptığınızı sanıyorsunuz, ayrıca elinizden geldiğince adil davranacağınızdan da eminim. Sonuçta size yardım edecek dostlarınız var; şu sakallı ya da yüzünde sakal artıkları bulunan dostunuza bakın. Benim niye yardım edecek dostum olmasın? Güvendiğim bir adam birkaç dakika içinde burada olacak; bu konularda çok bilgilidir. Meraktan bile olsa, onu bekleyip, davayla ilgili görüşlerini dinleseniz?"

"Bütün bunlar saçmalık gibi geliyor bana," dedi Ashe, "ama eğer sorunumuza biraz ışık tutacaksa çeyrek saat beklemekte sakınca görmem. Kim bu dost acaba? Amatör bir dedektif herhalde."

Doktor, kibirli bir havayla, "Teşekkürler," dedi. "Onunla biraz konuştuktan sonra tümüyle inanacaksınız sanıyorum." Burada duraksadı, daha hafif sorunlara geçiyormuş gibi rahat bir havayla, "Şimdiyse," diye ekledi, "cinayeti konuşmalıyız."

"Bu davanın," dedi önemsiz bir şeyden söz ediyormuş gibi, "eşi benzeri olmayan bir dava olacağı görülecektir kanımca. Ya Thomas Burton Brown ya da o değilse benim aleyhime çok açık ve belirleyici bir kanıtlar bütünü var. Ancak bu kanıtlarda belki sizin de fark ettiğiniz bir gariplik, bir özellik var. Hepsi de tek bir kaynaktan ve ayrıca olağandışı bir kaynaktan geliyor. Dolayısıyla, oduncu baltasının bende olduğunu söylüyor, ama onu bu sanıya yönelten nedir? Baltasının bende olduğunu kendisine söylediğimi öne sürüyor; bunu tekrar tekrar söylemişim. Baltayı kuyudan çıkaran Mr. Paynter, değil mi? Ama nasıl çıkardı baltayı? Sanıyorum Mr. Paynter baltayı yukarı çekebilmesi için kendisine bir kanca – başka hiçbir şekilde sağlayamayacağı bir kanca getirdiğime tanıklık edecektir. Garip değil mi? Balıkçıya göre, balta bulunduğunda bende olabilecek bir sargı beziyle sarılıydı. Ama sargı bezini balıkçıya kim gösterdi? Ben. Üzerine benim adımın baş harflerini yazan kim? Ben. Bezi baltanın sapına dolayan kim? Ben. Tuhaf bir eylem; bunu açıklayan oldu mu?"

Başlangıçta acı veren bir soğukluk içinde dinlenen sözler, dikkatleri giderek daha fazla çekmeye başlamıştı.

"Sonra kuyu meselesi var," diye devam etti doktor aynı inanılmaz, çılgın sakinlik içinde. "Sanıyo-

rum artık içinizden birkaç kişi bunun sırrını öğrenmiştir. Kuyunun sırrı, kuyu olmamasında yatıyor. Kuyuya benzeyecek şekilde özellikle yapıldı, ama aslında şuradaki mağaralardan birindeki baca diyebileceğimiz bir şey o; ağaçların altında içerlere uzanan ve miller boyunca tünellerle ve gizli geçitlerle uzayıp giden bir mağara bu. Yüzyıllar önce soyguncular falan tarafından labirent gibi kullanılmış. Bu kuşkusuz duyduğumuz kayıpların birçoğunu açıklar. Ancak kuyu olmayan kuyuya dönüp gelmek için, aranızda bilmeyenler varsa... Belli mevsimlerde sular yükseldiğinde alçaktaki mağarayı doldurur hatta bir üstteki havalandırma deliğine de biraz çıkar, bu da çukuru tam bir kuyu olarak gösterir. Mr. Paynter'ın duyduğu gürültü, doğal bir anafor sesiydi ve bütün bu olanlar suların yükselmesi gibi basit bir şeyin gerçekleşmesine bağlıydı."

Amerikalı şaşırdı kaldı.

"Med-cezir!" dedi. "Aklıma bile gelmedi! Akdeniz kıyılarında yaşayanlar bilir bunu ancak."

"Bundan sonraki adım açıkça ortada," diye sürdürdü konuşmasını anlatıcı. "Örneğin Mr. Ashe'inki gibi mantıklı biri bunu hemen anlayacaktır. Med-cezirin Ağa'nın kemiklerini neden alıp götürmediği, ortadan kaybolduğundan beri neden orada kaldığı sorulacak olursa bunun tek bir yanıtı var. Kalıntılar, onun yok olmasından beri orada değildi. Kalıntılar, ağaçların altındaki mağaraya bilerek konuldu ve Mr. Paynter ilk soruşturmasını yaptıktan sonra koyuldu. Kısacası, kemikler, deniz çekildikten ve mağara kuruduktan sonra oraya kondu. Bu nedenle kuru kaldılar; elbet, mağaradan da kuru. Onları kim koydu oraya acaba?"

Doktor, gözlükleriyle dinleyicilerinin başları üzerinden boşluğa bakmaktaydı, sonra birden gülümsedi.

Kayanın üzerinde çevik bir hareketle zıplayarak, "Amatör dedektifimiz göründü nihayet!"

Ashe, başını omzundan arkaya çevirdi, birkaç saniye öyle kaldı, boynu kasılmıştı sanki. Ardındaki kayalıklarda her tarafı yarık içinde bir büyük delik bulunuyordu. Buradan bir kapıdan çıkar gibi yüzünde büyük bir gülümsemeyle güneş ışığına çıkan, Vane Ağa'dan başkası değildi.

Rüzgâr, yüksek kayalıkların üzerinden esiyor başları üzerinden geçiyordu, bu onlara her şeyin kafalarının üzerinden ve kendilerinin ellerinde olmayan bir şekilde geçmekte olduğu duygusunu verdi. Paynter, kafasının tıpkı bir şapka gibi uçtuğunu hissetti. Ancak bu akla sığmayan yeni rüzgâr, gayet şık ve kabadayılığa yakın bir özgüven içinde, eskisinden daha rahat olduğunu ele veren duruşuyla Ağa'nın başında tek bir saçı bile kımıldatmamış gibiydi. Tıpkı bir denizcininki gibi yanmış yüzü ve hafif yazlık giysileri onun yabancı bir ülkeden geldiği izlenimini veriyordu.

"Evet beyler," dedi neşe içinde, "tavus kuşu ağaçları efsanesi burada son buluyor. O harika gezgin öyküsünü mahvettiğim için bağışlayın, Mr. Paynter, ama bu şakayı sonsuza dek sürdüremezdim. En iyi şiirinizi de kestiğim için özür dilerim Mr. Treherne, ama bu şiir işinin biraz fazla ileri gittiğini düşünmeye başlamıştım. Dolayısıyla Doktor Brown ile birlikte size küçük bir sürpriz hazırladık. Hiç alçakgönüllülük etmeden söylemeliyim ki biraz şaşırmış görünüyorsunuz."

Sonunda Ashe, "Bu da şimdi ne demek oluyor yani?" diye sordu.

Ağa neşeyle, hatta biraz alttan alırcasına güldü.

"Korkarım şaka yapmaktan hoşlanıyorum," dedi. "Ve sanıyorum bu da benim son hareketli şakam.

Ama şakanın gerçekten de çok hareketli, uygulamalı olduğunu anlamanızı isterim. Gelişme ve aklıselime, her yerdeki batıl inançları yok etmede yararı olacak diye koltuklarım kabarıyor doğrusu. İtiraf etmeliyim ki, en iyi tarafı olayın benim değil de doktorun fikri olmasıydı. Ben sadece ağaçlarda bir gece geçirmek, sonra da ne kadar ahmak olduğunuzu size söylemek için turp gibi karşınıza çıkmak istemiştim. Ama Doktor Brown ormana benimle geldi, planlarımı değiştiren küçük bir konuşma yaptık. Öyle birkaç saatlik kaybolmanın işi kökünden halletmeyeceğini söyledi; çoğu kimsenin haberi bile olmayacaktı, haberi olanlar da bir gecenin hiçbir şeyi kanıtlamadığını söyleyeceklerdi. Doktor bana çok daha iyi bir akıl verdi, düzmece mucizelerin görüldüğü birkaç durumda denenmiş bir uygulamada karar kıldık. Yapılacak şey, olanların mucize olduğuna herkesi inandırmak sonra da sahte mucize olarak her yerde ortaya çıkmaktı. Söylediklerini, savlarını onun kadar güzel anlatamıyorum belki ama ana fikir buydu."

Dalgın gözlerle kumsala bakan doktor onaylama anlamında başını salladı; Ağa hiç eksilmemiş bir neşe içinde anlatmaya devam etti.

"Mağaradaki deliğe atlamamı ve çocukken çok sık oynadığım tünellerden ilerleyerek buradan birkaç mil uzaklıkta olan bir tren istasyonuna gitmemi, oradan da Londra trenine binmemi kararlaştırdık. Oynadığımız oyun için iz bırakmaksızın ortadan yitmem gerekiyordu; dolayısıyla bir limana ulaştım, eskiden sık uğradığım Akdeniz limanlarıyla Kıbrıs'ta çok güzel bir iki ay geçirdim. İşin bu bölümüyle ilgili anlatacak bir şey yok, ancak belli bir günde dönmeyi kararlaştırdım; işte karşınızdayım. Buralarda neler olup bittiğini duydum ve oyunumun başarıya ulaştığına sevindim. Cornwall'daki herkes ve

Güney İngiltere'deki çoğu kişi ortadan kaybolan Ağa öyküsünü biliyor; binlerce kafasız da görünmemiş bir dünyanın varlığını kanıtlamak için kafalarını kristal kürelere ve tarot kâğıtlarına gömüyor. Sanıyorum Ağa'nın yeniden ortaya çıkışı kâğıtlarını saçacak ve toplarını tuzla buz edecek, böylece yirminci yüzyılda böyle saçmalıklardan söz edilmeyecek: Tavus kuşu ağaçları bütün Avrupa'da ve Amerika'da insanları kahkahaya boğacak, bunu sağlayacağım yani."

Kafasını ilk toparlayan avukat, "Eh," dedi, "hepimiz sizi tekrar gördüğümüze müthiş sevindik, Sayın Vane; açıklamalarınızı ve sizi bunları yapmaya iten doğal nedenleri anlıyorum. Yalnız anlamadığım bir şeyler var gene de. Haydi siz kaybolmak istediniz, mağaraya Doktor Brown'ı neredeyse ipe gönderecek olan kuru kemikleri koymanız gerekli miydi? Hem onları oraya kim koydu? Bu söyleyeceğim delice olacak belki ama anladığım kadarıyla kemikleri oraya koyan Doktor Brown."

Doktor ilk kez başını kaldırdı.

"Evet, kemikleri oraya ben koydum," dedi. "Sanıyorum bir cinayette kendi aleyhine kanıtlar üreten tek âdemoğlu benim."

Şaşırma sırası Vane'deydi. Yaşlı adam şaşkın gözlerle bir ona, bir ötekine bakıyordu.

"Kemikler! Cinayetle suçlama!" diye haykırdı. "Neler oluyor? Kimin kemikleri?"

"Sizin kemikleriniz, sözgelimi yani," dedi yavaşça doktor. "Sihirli bir şekilde ortadan yittiğinize değil de gerçekten öldüğünüze inanmaları gerekiyordu."

Şimdi Ağa, kaçışı karşısında şaşırıp kalan bütün insanlardan daha çok şaşırmış görünüyordu. "Neden olmasın?" diye sordu. "Olayı bir sihir gibi gös-

termekti amaç, ben öyle sanıyordum. Neden benim ölmemi öylesine çok istediniz?"

Doktor Brown başını kaldırdı, sonra çok yavaşça elini kaldırdı. Kolunu uzatarak mağara girişinin tam üzerinde denize doğru uzanmış kayalıkları gösterdi. O bahar sabahında, şaşkınlık içinde tavus kuşu ağaçlarına baktığı nokta, Paynter'ın karaya ayak bastığı noktaydı. Ancak ağaçlar yoktu.

Bu durum onları şaşırtmadı; Treherne yönetiminin yaptığı değişikliklerden biri ağaçların kesilmesiydi. Bunu iyi bilmelerine karşın tümden unutmuşlardı; ansızın gökyüzünde bir işaret görmüş gibi bunun önemini kavradılar.

"Demek neden buydu," dedi doktor. "Bunun için on dört yıl çalıştım."

Bir zamanlar tüylü ağaçları görmeye alıştıkları çıplak tepelere bakmıyorlardı artık; bakılacak başka bir şey vardı. Ağa'yı kim görse o insanlar arasındaki deliyi bulma konusundaki fikrini değiştirirdi. Bir anda Vane'deki değişikliğin bir gök gürültüsü gibi gerçekleştiği açıktı; en azından o, Kaybolan Ağa öyküsünün kaybolan ağaçlar öyküsünün bir başlangıcı olduğunu aklından geçirmemişti. Bundan sonraki yarım saat, onun deli saçmaları ve sitemleriyle geçti, bunlar da yavaş yavaş açıklama taleplerine ve tekrar tekrar sorulan tutarsız sorulara dönüştü. Aslında içinde bulunduğu duruma karşın, olanları kendi gözüyle anlatmaya bile gerek kalmaksızın suçlanmaktan kurtulmuştu. Belki de sadece kendisinin bildiği tek bir öykü söz konusuydu; sözü yer yer kesildi gerçi ama onun sözleriyle durum şuydu:

"Her şeyden önce hiçbir şeye inanmadığımın açıkça bilinmesini isterim. İnanmadığım o hiçbir şeye isim bile vermem; ya da ateist olabilirim. Kafamın içinde cennet ve cehennem sözcüklerinin ilk harfleri

bile yer almadı. Daha çok hepimizin çamurun içindeki kurtlar olduğumuzu düşünüyorum; ama tekerlek altındaki diğer kurtlara acıyorum. Kendiminse fırsat oldukça dönüşen türden bir kurtçuk olduğuma inanıyorum. Dindarlık umurumda olmadığı gibi şiir de umurumda değil. Kafası kriminolojiyle dolu ama aynı zamanda çeşitli diğer kültürleri yaşayan Ashe gibi değilim. Bakteri kültürü dışında hiçbir kültür hakkında bir şey bilmem. Zaman zaman Mr. Ashe'in en az Mr. Paynter kadar iyi bir eleştirmen olduğunu düşünürüm; tek fark onun gerçek hayatta kahramanlarını ya da sefillerini aramasıdır. Ancak ben çok pratik biriyim; benim temel taşlarım, bilimsel olgulardan oluşur. Bu köyde bir olguyla, bir heyecanla karşılaştım. Onu adlandıramıyorum; sadece adanın bu köşesine özgü bir heyecan olsa gerekti; tepkileri, benzeri olmayan bir sıtma ve delilik şeklinde kendini gösteriyordu. Tıpkı hastanede garip bir olguyu inceler gibi inceledim bu durumu, diğer bilim adamlarıyla yazıştım, tartıştım. Ama işe yarayacak bir varsayımda bulunan bile olmadı – tavus kuşu ağaçlarının bir şekilde zehirli olduğunu söyleyen cahil köylülerden başka yani.

Evet, tavus kuşu ağaçları zehirliydi. Tavus kuşu ağaçları sıtmaya neden oluyordu. Bu olguyu çok zorlu bir çalışma sonucunda, çok sayıda olguyu birbiriyle kıyaslayarak saptadım. Sonunda Harvey'nin kan dolaşımını keşfettiği gibi meseleyi keşfettim. İnsanlar nesnelerin yanına yaklaşmak konusunda isteksizdi; gönüllü olanlar, tıpkı Ağa ve kızı gibi anormal ölçüde sağlıklı ve enerjik olan özel kişilerdi. Yani köylüler haklıydı. Ancak bunu böyle söylediğimde biri çıkıp, 'Ama peki siz bunun doğaüstü olduğuna inanıyor musunuz?' diye haykıracaktı. Aslında siz hepiniz de bunu söyleyeceksiniz; işte benim tek şikâ-

yetim de bu. Bu batıl inanç kuşkuları ve korkudan korkma durumları, yüzlerce hastalığın keşfedilmemesine, yüzlerce insanın ölmesine neden olmuştur diyorum ben. Daha başlangıçta bu olgular ormanı arasından gün ışığını görmezseniz, ormana girmezsiniz. Değerli onurunuzu mucizelerden korumak için doğal açıklama dediğiniz şeyi yapacağımıza önceden söz veremezsek, yalın öykünün başını bile dinlemeyeceksiniz. Diyelim doğal bir açıklama yok! Ya da diyelim var, ama biz bu açıklamaya ulaşamıyoruz! Diyelim açıklamanın varlığı yokluğu konusunda hiçbir fikrim yok! Bilmediğim olgularla uğraşmanın sizinle ya da benimle ne ilgisi olabilir? Güdülerim olması gerektiğini söylüyor bana; araştırmalarım sonuna dek izlenirse; korkunç bir sıtma benzeri, polen etkisini andıran bir durum olduğu görülecek ve bu bütün olguları açıklayacaktır. Açıklamayı hiçbir zaman bulamadım. Ancak olguları buldum. Şu tepedeki ağaçlar, tepede dikilmiş önüne geleni iri bir sopayla yerle bir eden devler gibi sağa sola ölüm saçıyorlar. Şimdi, sadece kanıtlarımı ortaya koymakla beladan kurtulunacağı söylenebilir. Mezarlığa gitmek üzere ilerleyen ölü taburları giderek artınca sonunda bilim dünyasını ikna etmiş olabilirim. Ancak ben bilim dünyasını değil, Toprakların Ağası'nı ikna etmek durumunda kaldım. Ağa beni bağışlarsa bunun çok farklı bir şey olduğunu söyleyeceğim. Bir kez denedim, kendimi tutamadım, savunamayacağım şeyler söyledim; Ağa'nın önyargılarının tıpkı ağaçlar gibi yeniden kök salmasını bekledim. Bütün amaçlarımın önünde bir engel olarak duran tek bir şaşırtıcı rastlantı çıktı karşıma. Tek bir şey bütün bilimsel çalışmalarımı saçmalığa dönüştürdü. Bu, halk arasında bilinen söylenceydi.

"Sayın Vane, bir sıtma efsanesi olsaydı, sıtma

hastalığına inanmazdınız. Polenlerle ilgili popüler bir öykü olsaydı, polenin popüler bir öyküden başka bir şey olmadığını söylerdiniz. Bilgili kişilerin düşmanlığından daha ağır ve daha umutsuz bir durumla karşı karşıyaydım; cahilleri desteklemek zorunda kaldım. Benim hakikatim, umutsuz bir şekilde eğitilmiş insanların baştan sona yalan olduğunu kabul ettiği bir masal nedeniyle tökezledi. Tekrar açıklamaya çalışmadım; tersine özür diledim, sağduyu sahibi kişilerin görüşlerine uygun konuştum ve olayları izledim. Bütün bu süre içinde belki daha çetrefilli ama daha büyük bir plan zihnimde açıklık kazandı. Miss Vane, Mr. Treherne'le evli olsa da olmasa da –sonra evli olduğunu öğrendim elbet– öylesine onun etkisi altındaydı ki, mirası almasının ilk günü zehirli ağaçların son günü olacaktı. Ama Ağa ölünceye dek mirası alamaz hatta miras konusunda bir şey de söyleyemezdi. Bu durumda, mantıklı bir kişi Ağa'nın ölmesi gerektiğini kabul edecektir. Ama mantıklı olduğu kadar insancıl olmayı da isteyince, bu ölümün geçici olmasını istedim.

"Kuşkusuz planlarımı bir dizi rastlantıdan yararlanarak hazırladım; zaten bu tür rastlantıları izliyor, değerlendiriyordum. Dolayısıyla bir baltanın önce ağaçlara fırlatılması halinde öykümde nasıl yer alacağı konusunda belli belirsiz düşüncelerim vardı; düşüncelerimizin yakın olması ve kötülük kulelerini ele geçirmek için daha güvenli bir yol hazırlamış olmam oduncuyu şaşırtacaktı. Ancak Ağa, köylülerin yarısının kesin ölüm dediği yere kendiliğinden koşunca, fırsatı kaçırmadım. Onu izledim ve ona size anlattıklarını söyledim. Beni bağışlayacağını sanmıyorum ama bu, benim ona aslında tam bir sportmen olmasına karşın, insanların deli dediği bir kişi olması nedeniyle müthiş büyük bir saygı duymama engel

değil. Böyle müthiş şaka yapmak için müthiş adamlara ihtiyaç vardır. Tırmandığı ağaçtan öylesine çabuk indi ki bir dala takılan şapkasını çekip almaya bile zamanı olmadı.

"Başlangıçta yanlış hesap yaptığımı gördüm. Onun ortadan yok olmasının hiç değilse bir süre sonra öldüğü kanısını yaratacağını düşündüm; ama Ashe bana ceset olmayınca miras işlemlerinin olmayacağını söyledi. Korkarım biraz rahatsız oldum bundan, ama kısa süre sonra bir ceset üretme görevini yerine getirmeye koyuldum. Bir doktorun gidip bir iskelet bulması zor değildir, hatta bende bir tane vardı, ancak Mr. Paynter bana göre bir gün erken başladı araştırmaya, ben sadece kemikleri kuyuya atacak zamanı buldum. Ne var ki, onun öyküsü bana başka bir fırsat yarattı; deliğin şapkanın neresinde olduğuna baktım ve kafatasında onunla çakışacak bir delik açtım. Başka ipuçları uydurmak bu kadar etkili olmazdı. Bütün bunları hazırlamak benim uzmanlık alanıma girmiyor anlayacağınız gibi. Hiç değilse tek bir katil kuşkusu yaratmadan bir cinayet işlendiği izlenimi yaratamazdım, cinayeti kimin işlediği araştırılacaksa, araştırmanın beni işaret etmesine karar verdim. Dolayısıyla baltadaki bezin ne amaçla konduğunu anlamamanıza şaşırmıyorum, çünkü onu oraya koyanın kimliğini ele vermek dışında bir işlevi yoktu. Kovalamaca bende bitmeliydi, her şeyin ortaya çıkacağı noktada şaka bana fazla ağır geldi, ben de beyefendinin şövalesini ve sakalını kullanmaya karar verdim. Bu tehlikeyi ancak ben göze alabilirdim, çünkü son dakikada Ağa'yı ortaya çıkaracak ve cinayet falan olmadığını kanıtlayacak olan bendim. İşte beyler, tavus kuşu ağaçlarının gerçek öyküsü bu; şurada bulunan, rüzgârların sahrada eserken çıkardığı ıslıklara benzer fırtınayla kamçı-

lanmış çıplak kayalar, pek çok insanın bir katedral yapmak için harcadığı emek misali çalışarak yaptığım yararsız bir yer.

"Söylenecek başka bir şey olduğunu sanmıyorum, gene de damarlarımda dolaşan birkaç söz var, onları söylemeye çalışacağım. Böylesine çok güvendiğiniz bu köylülere biraz daha güvenemez misiniz? Bu insanlar insan, bir anlamları var; babaları bile tümden ahmak değildi. Bahçıvanınız size bu ağaçlardan söz ettiğinde ona deli dediniz, ama o, bahçenizi deli biri gibi ekip biçmedi. Oduncunuza bu ağaçlar konusunda güvenmediniz, ama bütün diğer konularda güvendiniz. Yoksullar sandığınız kadar duyarsız ve mantıksız olsaydı bu dünyanın işleri ne olurdu, düşündünüz mü hiç? Hayır, sadece kendi mantıksal ilkelerinize bağlı kaldınız. Sizin ilkelerinize göre binlerce insanın doğru olduğunu gördüğü şey yanlış; pek çok insan gözünün orada olamayacak bir şeyi görmesi yanlış."

Meydan okur bir havayla Ashe'e baktı, deniz rüzgârı yaşlı avukatın kırmızı pelerinini dalgalandırıyordu, ancak Napolyonvari görünümü hiç bozulmamıştı; hatta bu yeni durum yüzünde bir tür güzellik yaratmıştı.

"Kuramlar hakkında sizinle tartışmakla ne büyük hata ettiğim. görmek beni çok mutlu ediyor," dedi. "Gene de Vane Ağa'ya da bana da haksızlık olmasın diye sizin bu müdahalenize karşı olduğumu söyleyeceğim. Bu köylülere saygı duyuyorum, onlarla ilgili görüşlerinize saygı duyuyorum; ama öykülerine gelince iş değişiyor. Sanıyorum onlar için her şeyi yapabilirim, ama öykülerine inanamam. Sonuçta hakikatle hayali bir arada barındırıyor onlar – öğretici konularda hayalle gerçeği ayırıyorlar; herhangi bir konuda onların sözüne güvenmek ne

sonuç doğurur, düşündünüz mü acaba? Sıtmadan ölenlerin yarısının hayaleti şu anda dolaşıyor olabilir; bu insanlar nazik olmakla birlikte, bence hâlâ cadıları yakıyorlardır. Hayır doktor, bu insanlara kötü davranıldığını kabul ediyorum, birçok yönden bizden iyi olduklarını kabul ediyorum, ama gene de onların kanıtlarını kabul etmem olanaksız."

Doktor ciddi bir havayla saygıyla eğildi, sonra yüzündeki fesat gülümsemeyi o gün son olarak gördüler.

"Anlıyorum," dedi doktor. "Ama onların kanıtlarıyla ipe gönderecektiniz beni."

Sonra kurulmuş bir makine misali onlara arkasını döndü, yüzünü onca yıldır topraklarında yürüdüğü köye çevirdi.

Gurur Ağaçları'nın gerçek öyküsü neydi? İngiltere'nin güney kıyılarında Cornwall bölgesinde bir köyde, Vane Ağa'nın toprakları üzerindekilere ve köyün geri kalanında ormana dağılmış, deniz kıyısında ise bir araya toplanmış bu ağaçlara, tavus kuşu ağaçları da derlerdi. Garip biçimleri, sesleri ve hikâyeleri yüzünden yöre halkının çekindiği bu ağaçlar, Vane ve kızı Barbara ile Mr. Paynter, Mr. Ashe, Dr. Brown ve Treherne arasında bir iddiaya sebep oldu. Usta İngiliz yazar G.K. Chesterton'un bütünüyle diyaloglarla ördüğü bu romanı, bilimin, efsanenin, yargıların karmaşasında gelişen bir öykü anlatıyor. Okurlarımızın dikkatinden kaçmayacaktır.

Belki de her sade insanın yaşamında gerçek bir gizem, işlemeyi önlediği günahların sırları vardır.

G. K.
Chesterton



ISBN 978-605-5730-35-2



KDV İÇİNDEDİR
7.00 TL